

ЛЫШЪХЪЭМ ИЮФШІЭГЪУ ЗЭІУКІЭГЪУХЪР

Гухэлъэу щыІэхэм атегушылагъэх

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэу Тхьаклушынэ Аслъан Къыблэ дзэ шьолъырым дзэ гэсэныгъэмкІэ иотдел ипашъу Сергей Меньшиковым тыгуасэ ІофшІэгъу зэлукІэгъу дырилагъ. Ащ хэлэжъагъ АР-м гэсэныгъэмрэ шІэныгъэмрэкІэ иминистрэу Хъуажъ Аминэт. Кадетскэ корпусхэм ягъэпсын ылъэныкъокІэ щыІэ унашъор гэцэкІэгъэнымкІэ республикэм амалэу ІэкІэлъхэм, ащкІэ шІэгъэн фаехэм, гухэлъхэм лъэныкъохэр атегушылагъэх.

— Кадетскэ корпус е суворовскэ училищэм икЪутамэ Адыгеим къыщызэлухыгъэным мэхъаншхо иІ, ащ бэшлагъэу ыуж тит. А гухэлъыр щыІэныгъэм шыпхырышыгъэным пае ІэпыІэгъу тищылагъ, ау ащ даклоу тэ къыттефэрэр зэкІэ зэшІотхыным тыфэхъазыр. КъыткІэхъухэрэ лІэужхэм яхэгъэгу шІу альэгъоу плугъэнхэмкІэ, дисциплинэ ахэлъынымкІэ ыкІи лъэпкъ зегурьІоныгъэр гъэпытэгъэнымкІэ мыщ фэдэ учреждениехэм ягъэпсын ишІогъэшхо къызэрэкІощтым щэч хэлъп, — къыІуагъ Тхьаклушынэ Аслъан.

Сергей Меньшиковым къызэриІуагъэмкІэ, Урысыем исубъектхэм зэкІэми кадетскэ корпусхэр къащызэлухыгъэнхэм фэгъэхьыгъэ унашъо щыІ, джы ар гэцэкІэгъэныр пшъэрылъшъхьалэу къэуцэ. Ахэм яІы-

гын фэгъээзэгъэшт УФ-м зыкъэухъумэжыгъэнымкІэ и Министерствэ.

Мыщ фэдэ учреждениехэр къызэлухыгъэнхэм фэшІ шапхъэу щыІэхэр зэхэфыгъэнхэр, ащкІэ анахъэу уналэ зытебгъэтын фэе лъэныкъохэр, шьолъырымрэ федеральнэ министрствэмрэ япшъэрылъхэр зыфэдэштхэр гъэунэфыгъэнхэ зэрэфар къыІуагъ министрэу Хъуажъ Аминэт.

Гухэлъэу щыІэм зэрэдыригъаштэрэр, ар гэцэкІэгъэным амалэу, кІуачІэу яІэр зэкІэ зэрэрахьылІэштыр, шІуагъэ къэзытышт проектым ылъэныкъокІэ Іоф зэдашІэным зэрэфэхъазырхэр Тхьаклушынэ Аслъан кІэухым къыІуагъ.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.
Сурэтыр А. Гусевым тырихыгъ.

ГЪЭТХЭ ГУБГЪОР

Гъэтхасэхэм япхъын зеушъомбгъу

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм

ШІуагъэ къытгъу кІэлэегъаджэу Іоф зэришІэрэм, егъэджэнымрэ плуныгъэмрэ зэдиштгъу зэрээзхищэрэм, лъэныкъуабэмэ хэшІыкІ афызилэшт ныбжыкІэхэм япІункІэ гъэхъагъэхэр зэришІыгъэхэм афэшІ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тхыІы фагъэшъошагъ **Уджыхъу Аминэт Байзэт ыпхъум**, Теуцожь районымкІэ къуаджэу Гъобэкъуае кІэлэцЫкІухэм гэсэныгъэ тедзэ языгъэгъотырэ имуниципальнэ учреждениеу «ИскусствэхэмкІэ кІэлэцЫкІу еджапІэм» икІэлэегъаджэ.

Илъэсыбэ хъугъэу гуетыныгъэ фыриІэу Іоф зэришІэрэм, ІэпІэсэныгъэшхо зэрэхэлъым, къыткІэхъухэрэ ныбжыкІэхэм яегъэдженкІэ ыкІи япІункІэ гъэхъагъэхэр зэришІыгъэхэм афэшІ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и

Щытхъу тхыІы фагъэшъошагъ **Джарымэкъо Зое Шъалихъ ыпхъум**, Теуцожь районымкІэ къуаджэу Джэдэжъабылэ гэсэныгъэ языгъэгъотырэ имуниципальнэ бюджет учреждениеу «Гурыт еджапІэу N 7-у Н.Т. Джарымэкъом ыцІэ зыхъырэм» ублэпІэ классхэмкІэ икІэлэегъаджэ.

Гуетыныгъэ фыриІэу псауныгъэм икЪэухъумэн фэгъэзагъэу Іоф зэришІэрэм, исэнэхъаткІэ гъэхъэгъэшхохэр зэришІыгъэхэм, фыкъуагъэ зыІэхэм ІэпыІэгъу дэгъу зэраригъэгъотырэм афэшІ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тхыІы фагъэшъошагъ **Черненко Андрей Александр ыкЪом**, Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэгъэнымкІэ икЪэралыгъо бюджет учреждениеу «Мыекъопэ район гупчэ сымэдэжъым» иврач травматолог-ортопед.

Республикэм игубгъохэм мыгъатхэ лэжыгъэ зэфэшъафхэр гектар мини 113-м фэдиэмэ ащапхъын фае. МэкъумэщымкІэ Министерствэм къызэритырэмкІэ, мэлылфэгъум и 15-м ехъулэу апхыгъэр гектар мин 15-м тІэкІу къехъугъ. Районхэм гъэтхэсэ гектар пчъагъэу тыгуасэ ехъулэу ащапхыгъэр: Джэдэжэр — мини 6,4-м ехъу, Шэуджэныр — мини 2,5-м фэдиэ, Теуцожьыр — мин 1,7-м фэдиэ, Красногвардейскэр — мин 1,5-м ехъу, Кошхъаблэр — мин 1,4-м ехъу, Мыекъуапэр — мин 1,3-рэ, Тэхъутемыкъуаер — 50.

Тыгъэгъазэм мыгъатхэ рагъэубытынэу рахъухъагъэм щыцъу гектар мини 8,5-м ехъу тыгуасэ ехъулэу республи-

ликэм шапхыгъ. Тыгъэгъэзэ гектар пчъагъэу районхэм ащапхыгъэр зыфэдиыр: Джэдэжэр — 4782-рэ, Теуцожьыр — 1117-рэ, Шэуджэныр — 950-рэ, Кошхъаблэр — 645-рэ, Мыекъуапэр — 600. Красногвардейскэр — 430-рэ.

Джащ фэдэу тыгуасэ ехъулэу республикэм шапхыгъэх лэжыгъэм пэІухъащт натрыф гектар мини 3-м фэдиэ хъэу, зэнтхъ гектар 1733-рэ, гъэтхэ хъэу гектар 441-рэ, горохэу гектари 133-рэ. Ащ даклоу илъэсыбэрэ къэкырэ уцхэм ячылапхъэ гектар 774-м ыкІи Іус шхъуантІэ къэзытышт натрыфым гектар 485-рэ рагъэубытыгъ.

ЛІЭХЪУСЭЖЪ Хъаджэрэтбый.

2013-рэ илъэсым иятІонэрэ мэзих гъэзеткІэтхэгъур едгъэжъагъ!

«Адыгэ макъэм» иныбджэгъу лъапІэхэр!

Лъэпкъ гъэзетыр къызытхыкІы зышІонгъохэм апае федеральнэ почтэм икЪутамэу Адыгэ Республикэм щыІэм иотделениехэм, гъунэпкъэ гъэнэфагъэ зыІэ пшъэрылъхэр зэшІозыхырэ обществэу «Адыгея-Интерсвязь» зыфиІорэм ишапІэхэм ыкІи «Адыгэ макъэм» иредакция дэжъ щыт тхыІы шапІэм мэлылфэгъум и 1-м гъэзет кІэтхэнхэр ащырагъэжъагъ.

Почтэм иотделениехэм мыщ фэдэ уасэхэмкІэ лъэпкъ гъэзетым шъуащыкІэтхэн шъульэкІышт: — сомэ 467-рэ чапыч 16-кІэ — тхъамафэм 5

къыдэкІэу нэкІубгъуи хъурэ гъэзетэу 52161-рэ индекс зилэм;

— сомэ 398-рэ чапыч 16-кІэ — фэгъэкІотэныгъэ зилэхэм апае 52162-рэ индекс зилэм;

Мыекъуапэ игъэзетеджэхэр!

«Адыгэ макъэм» иредакция дэжъ щыт тхыІы шапІэм, индексхэу 52161-рэ, 52152-рэ, 14289-рэ зилэхэм сомИ 140-кІэ шъуащыкІэтхэн шъульэкІышт (мыщ щыкІатхэхэрэм шапІэм ежъ-ежъырэу гъэзетыр чІахыжъэ ашышт);

«Адыгея-Интерсвязь» ишапІэхэм тигъэзетхэм зэкІэми сомИ 150-кІэ шъуащыкІэтхэшт.

(КІатхэхэрэм гъэзетыр шапІэм чІахыжъэ ашышт).

Къалэу Мыекъуапэ дэт хызмэтшІапІэхэу, организациехэу, учреждениехэу корпоративнэ шІыкІэм тетэу гъэзет экземпляр 15-м къыщымыкІэу къызытхыкІыштхэр редакцием сомэ 200-кІэ щыкІэтхэнхэ альэкІышт.

Университетхэу, институтхэу, еджапІэхэу корпоративнэ шІыкІэм тетэу гъэзет экземпляр 20-м къыщымыкІэу къызытхыкІын зимурадхэр редакцием сомИ 150-кІэ щыкІэтхэнхэ альэкІышт.

Ныбджэгъу лъапІэхэр, шъукІатх лъэпкъ гъэзетым!

СНГ-м и Парламент Ассамблее социальнэ политикэмкIэ ыкIи цIыфым ифитыныгъэхэмкIэ и Комиссие изэхэсыгъо Натхъо Разыет хэлэжъагъ

Джащ фэдэу мы зIуыкIэгъум хэлэжъагъэх Къэралыгъо Шъхъафитхэм я Зэдэ-псэуныгъэ хэхьэр хэгъэгъухэм япарламентарихэр, СНГ-м ипашэхэм я Совет дэжъ шызэхэхэгъэ Комитетэу дзэкIолI-интернационалистхэм яИофхэм афэгъэгъагъэм илIыкIохэу Урысые Федерацием и Темыр-КъохъэпIэ Федеральнэ шъолъыр шыIэхэр, Къащ Плъыжъымрэ МээныкIо Плъыжъымрэ яобществэхэу СНГ-м шыIэхэм я Дунэе Федерацие, Дунэе Альянсэу «Трудовая миграция» зыфиIорэм, хэгъэгъум шыпсэхэрэмкIэ ООН-м и Фондэу Урысые Федерацием шыIэм яспециалистхэр ыкIи яэкспертхэр.

ЗэхэцIэн Иофыгъо заулэхэм язэшIохынкIэ хэбзэгъэуцухэм ИофшIэныр рагъэжъагъ. Урысые Федерацием и Федеральнэ ЗIуыкIэ и Къэралыгъо Думэ псауныгъэм икIэ-ухъумэнкIэ и Комитет и Тхъаматэу Сергей Калашниковыр зигугъу къэтшIырэ комиссием и Тхъаматэ игуадзэу хадзыгъ.

— Псауныгъэм икIэухъумэнкIэ Эксперт советэу СНГ-м хэхьэр хэгъэгъухэм я Парламент Ассамблее дэжъ шыIэцгъым ехыIлэгъэ положением ипроект зэрагъэхъа-

зырырэм тытегушыIагъ, — къыIуагъ Разыет Хъамедэ ыпхъум. — Темэхэу «Къэралыгъом зыпкIэ итэу хэхьоныгъэ ышIыным илIэныкIо шъхъаIэу шыгъыр хэгъэгъум исоциальнэ стратегие ары», «ПсэупIэ нэмыкI къэралыгъо кIохэрэм а хэгъэгъум ыбзэ ягъэшIэгъэнымкIэ, ИофшIэн, гъэсэныгъэ ягъэгъотыгъэнымкIэ, чIыпIэ зыгъэIорышIэжыным хэлэжъэнхэмкIэ амал ягъэгъотыгъэныр» зыфиIохэрэмкIэ игъоу альэгъугъэ проектхэм адырагъэштагъ ыкIи СНГ-м и Парламент Ассамблее и Совет изичэзыу зэхэсыгъо къащыIагъхъанэу рахъухъагъ.

Адыгъ Республикэм ыцIэКIэ Къэралыгъо Думэм идепутат джащ фэдэу законэу «ЦIыфхэм яфитыныгъэхэр къэухъумэгъэнхэм ехыIагъ» зыфиIорэм ипроект мэхъанэшхо зериIэр хигъэунэфыкIыгъ. Мы документым СНГ-м и Парламент Ассамблее социальнэ политикэмкIэ ыкIи цIыфым ифитыныгъэхэмкIэ и Комиссие изичэзыу зэхэсыгъоу 2013-рэ илIэсым чIэпыогъум Республикэу Таджикистан шыкIоцгъым шыхэпIэцгъыгъ.

Къэгъэлъэгъоныр Москва къыщызIуахыгъ

Джырэ адыгъ сурэтышIхэм якъэгъэлъэгъонэу «Оттенки церковского» зыфиIорэм илIэтегъэуцэ икIыгъэ тхъамафэм Москва дэт галерееу «Лес» зыфиIорэм шыкIуагъ.

Экспозицием хэхъагъэх нафэу къэзыгъэлъэгъорэ искусствэм илIэныкIо зэфэшъхъафхэмкIэ гъэпсыгъэхэ ИофшIагъэхэу, сурэтхэу ыкIи декоративнэ-прикладной творчествэм фэгъэхьыгъэхэу негъэрэ адыгъэ Iэпэ-Iасэхэм къагъэхъазырыгъэхэр.

Авторхэм ащышых — Урысые Федерацием инароднэ мастерэу Александр Пазовыр, Урысыем исурэтышIхэм я Союз хэтхэу Мурат Мышъагъэр, Шъэукъарэ Дианэ, Сирием шыщ карикатуристэу Бэлагъэ Эббал, народнэ мастерхэу ТIэшъу Маринэ, Мазлэ Русланэ, Дзэсэжъ Фасе, нэмыкIэхэри.

Къэгъэлъэгъоным изэхэщакIохэу Хъашхъожь Дианэрэ Мария Муссовамрэ къы-зэраIуагъэмкIэ, ИофшIагъэу къэгъэлъэгъо-ным къырахыIагъэхэм адыгъэхэм яшэн-хабзэхэр ыкIи негъэ шыIэныгъэм кIэу къы-хэхъагъэхэр ахэолъагъох.

— Мыр тиатэрэ проект, — еIо Хъашхъожь Дианэ. — Мыщ фэдэ ИофшIагъэхэр зэрэзэхэцгъэхэр сэнаушыгъэ зыхэлъ цIыфхэм ашIэн ыкIи IэпIэсэныгъэу ахэлъыр къагъэлъэгъон фае. Мыщ фэдэ ИофшIагъэхэр илIэс къэс зэхатшIэхэмэ тиIоигъу, сыда Iомэ ащ цIыфхэр нахь зэрэпыхы ыкIи искусствэм нахь фэщагъэ мэхъух.

— Къэгъэлъэгъоныр къызыIутхыным ыпкIэ лъэшэу сыгумэIыштыгъэ, — еIо сурэтхэу ыкIи ИофшIагъэм илIыпIагъу Мария Муссовам. Искусствэм хэшIыкIы-шхо физикIэ цIыфыбэ мыщ къызыр-кIолагъэм къыгъэлъэгъуагъ ар егъэжъ-пIэшIоу зэрэщыгъыр. Черкес культурэм и Фондэу «Адыгъхэр» зыфиIорэр къызырэд-гоуцагъэм, IэпыIэгъу къызырэтфэхъугъэм афэшI тызэрэфэразэр къыхэзгъэщымэ сшIоигъу, тапэки тизэпхыныгъэ дгъэпы-тэнэу тыщэгъугъы.

Къэгъэлъэгъоныр мэлъытфэгъум и 20-м нэс кIоцт, шIоигъоныгъэ зийэхэр зэкIэ ыпкIэ хэмьIэу ащ чIэхъанхэ альэIышIт. (Тикорр.).

Федэ къэззыхьырэ лэжъыгъ

ТыкъызытегушыIэ тшIо-игъор осэшхо зилэ федэкъэIолIэ техническэ лэжъыгъэу кIэпыр ары. Пачъыхъагъэ Урысыем шыкIуачIэр агъэфедэзэ гектар миллион 1,5-м а лэжъыгъэ лъапIэу чIыгум зылэ хэлхэр къэзыфагъэщыгъэр, кIапсэр, хы ыкIи псыхъо флотым ищыкIэ-гъэ чэтэныр зыхашIыкIыштыгъэр къыщагъэкIыштыгъ. 1936-рэ илIэсым Советскэ Союзым шызэхэхэгъэ колхозхэмрэ совхозхэмрэ кIэпыр гектар мин 680-м ащалэжъыштыгъ, ар зэкIэ дунаим къыщагъэкIырэм ипро-цент 80 хуыштыгъ.

А илIэс чыжъхэм кIэпыр мымакIэу зыщалэжъыштыгъэ чIыпIэхэм Адыгеири ащыштыгъ. Федэ зыпылI лэжъыгъэм ифэ-шъошэ чIыпIэ хэкум щегъэубы-тыгъэным фэшI 1932-рэ илIэ-сым ащ тегъэпсыхьэгъэ луб-совхозэу Хъахъурэтэ Шыхъан-чэрые ыцIэ зыфаусыгъагъэр Шэуджэн районым шызэхэ-щэгъагъ, ыужыкIэ ащ «Заря» зэреджэщыгъэхэр. КIэпэу ащ къыщагъэкIырэр псыхъо цы-кIоу Улэ инэпкIэ тырашыхьэгъэ пенькозаводым рагъэуалIэ-штыгъ. КIэпыкIэр фэшъхъаф чIыпIэхэу а лэжъыгъэр къыз-щагъэкIын фаехэм аращэ-штыгъ. Кошхъэблэ районми кIэпым илIэжыны шыпылIыгъэ совхозэу «Щэхъурадж» зыфи-Iоштыгъэр, ащ къыщагъэкIырэ кIэпыр Кошхъэблэ пенькозаво-дым ращалэти, кIэплъэнтхъой цыхашIыкIыштыгъ.

Адыгеим икIэплэжъхэм а охътэ чыжъэм гъэхъэгъэ дэгъу-хэр ашIыштыгъэх. Ахэм кIэ-пыпкIэу ыкIи кIэпыкIэу къа-хыжыштыгъэм ибагъэрэ идэгъугъэрэ апае ящытхэу аIуатэщыгъ. Ащ фэшI Шэ-уджэн ыкIи Кошхъэблэ район-хэм якIэплэжъхэр къэралыгъо тын лъапIэхэмкIэ хагъэунэфы-кIыштыгъэх, къалэу Москва дэтыгъэ ВДНХ-хэм агъакIо-штыгъэх.

ХэгъэунэфыкIыгъэн фаер а лэжъыным кIэпым икIэгъэкIын ищыкIэгъэ ИофшIэн пстэури IэКIэ зэшIуахэу зэрэщыгъэр ары. Зигъо хуыгъэ кIэпэу рахы-кIыгъэр бганэ ашIыти IэКIэ зэкIоцIапхэщыгъ, егIанэ ахэр Iэтэ-Iатэу зэрагъэуцуалIэхэти, молотилкэм далъхъэзэ кIэр хахыштыгъ. Джащ фэдэ бгэнэ шIыгъэхэр автомашинэхэм арылхъэжыгъэнхэри, арыхы-жыгъэнхэри, чIыпIэ гъэнэфа-гъэхэм хъандзо инхэр ащышIы-гъэнхэри лэжъэкIо Iапшгъэхэм агъэцакIэщыгъэх. ИкIыгъэ лэшIэгъум ия 70-рэ илIэсхэр арых ныIэп а пстэур механиз-мэ зэфэшъхъафхэмкIэ зэшIуа-хыхэ зыхъугъагъэр. Дэгъоу къэсэшIэжы а лэжъыным зи-гугъу къэсэшIыгъэ совхозэу «Заря» ипэцгъэ Петр Виднэм бгэнэ зэкIоцIыпхэ ыкIи мэкъу хъандзо лъагэхэр зэрэзтыралъ-хэхэрэ механизмэхэр агъэфедэ-хэу зэригъэпсыгъагъэр.

Я 20-рэ лэшIэгъум ия 80-рэ илIэсхэм Шэуджэн районым

ихьызмэтшIапIэхэм планэу къа-фагъэуцурэм къыдилытэ-штыгъ зы илIэсым къыкIоцI кIэпыпкIэ тонн 3600-рэ къэра-лыгъом ратын фаеу. Ар гъэ-цэкIэгъэныр псынIэгъуагъэп лэныкIуабэ къыздэдыубы-тыхэрэ хьызмэтшIапIэхэмкIэ. Ащ фэшI партием ирайком унашъо ышIыгъагъ ежъ «Заря» ичIыгу шыщ гектар 800-м кIэпыр къащагъэкIынэу. Хьыз-мэтшIапIэм ичIыгулэжъхэм кIэпыр пхыгъэнри, Iухы-жыгъэнри, кIэпыкIэр угъо-игъэнри зэшIохыгъэнхэмкIэ пшIэрылIэу яIагъэхэр игъом дэгъоу агъэцакIэщыгъэх шъхъае, губгъом кIэпыпкIыр ищыгъэ-ным гумэкIыгъошхорэ къины-бэрэ къафихыгъагъ. Ащ изэ-шIохын район гупчэм ит пред-приятиехэм яIофшIэхэр парти-ем ирайком зэрэхигъэлэжъ-гъагъэхэр дэгъоу къэсэшIэжы. Джарэуштыгъ акIуачIэ зэхэлъэу къиныбэ палъагъозэ бжыхэ кIахэм нэс а пшIэрылIыр агъэ-цэкIэгъагъ. Псыхъо Iушъом Iут пенькозаводым бгэгъэ инициэу шагъэпсыгъагъэхэм кIэпыр ачIэмыфэжъэу хъандзо инхэу чIыпIэ мыухъумагъэхэ-ми ащызэтыралъхъэгъагъ.

КъызэтынэкIыгъэ лэшIэгъум ия 90-рэ илIэсхэм кIэпым илIэжыны тыдэки зэфэдэу шы-зэпагъэугъ. Джарэуштыгъ мэкIэ-макIэзэ уахътэм ащигъэгъуп-шэжыгъ ащ фэдэ лэжъыгъэ тигубгъохэм къазэрэщагъэ-кIыштыгъэр. ПенькышI завод-хэр зэкI Iломи хъунэу, ахэм Кошхъэблэ районым итыгъэри зэрахэтэу, зэфашIыжыгъагъэх. Ау тызыхэт лэжъыным а тех-ническэ лэжъыгъэ шIагъоу федэ

къэзыхьын зылъэкIыштым икIэгъэкIын ыуж ихъажъхэу рагъэжъэжыгъ. 2012-рэ илIэ-сым Урысыем игубгъохэм гектар 1200-м кIэпыр къаща-гъэкIыгъ. Ащ ызыпшIанэ зы-щалэжъыгъэр тиреспублик.

ГъэрекIо фэдэу мыгъи Уры-сыем мэкъу-мэщымкIэ и Ми-нистерствэ къуаджэм IэпыIэгъу зэрэфэхъуштыгъ программэу шызэхэагъэуцагъэм кIэпми ифэшъошэ чIыпIэ шырагъэу-бытыгъ. Адыгеим мэкъу-мэ-щымкIэ и Министерствэ фи-нанс-чыфэ политикэмкIэ иот-дел ипашэ игодзэ А.А. Шъэ-ожым къызыриIорэмкIэ, икIы-гъэ илIэсым «Адыгейская пеньковая компания» зыфиIорэ организацием федеральнэ бюд-жетым къыкIэу сомэ миллион-рэ мин 532-рэ, республикэ бюд-жетым къыхэкIыгъэу сомэ мин 80,7-рэ къыIэКIэхъагъэх. Арышъ, зигугъу къэтшIыгъэ компанием ипашэу А.Т. Хъа-кIэмызым зэрилъытэрэмкIэ, кIэплэжъыным упылыныр дэп.

Шэуджэн районым ит Зарев-скэ кьоджэ псэупIэм бэмышIэу пашэ фашIыгъэ А.А. Синяко-вым къызыриIуагъэмкIэ, Уль-скэ пенькозаводыр ары япсэ-упIэ зыцIэ епIо хъун промыш-леннэ предприятиеу хахъэрэр. Ащ Иоф ышIэным фэшI кIэпэу ищыкIагъэм фэдиз къызырэлэ-кIэмыхэрэм фэшI продукциеу къыдигъэкIырэм къыщэкIэ. 2011-рэ илIэсым продукциеу ащ къышIыгъэм, мыгъэ шыIэ уасэхэмкIэ къэплъытэн хъумэ, сомэ миллиони 5,7-рэ тефэмэ, икIыгъэ илIэсым а пчыагъэр зэрэхъугъэр миллиони 3,7-рэ.

Ащ фэшI предприятием шыла-жъэхэрэм япчыагъэ илIэс къэс нахь макIэ мэхъу. Заводым зыпкIэ итэу Иоф ышIэным пае кIэпыр мыгъатхэ гектар 200-м ащапхъынэу рахъухэу.

КIэплэжъыныр зэтезылажэ-хэрэм ащыщ ащ фэгъэгъэгъэщт техникэу джырэ тилъэхъанэ диштэрэр зэрэщымыIэр. Кол-хозхэмрэ совхозхэмрэ ащ фэдэ техникэу агъэфедэщыгъэр, зэрало хабзэу, «дэпкIэ далъ-хъагъ». КIэпым илIэжыны фэгъэ-загъэхэм ящыкIэгъэ техникакIэ тыхэгъэу къышашIырэлэ, фэшъ-хъаф къэралыгъохэм къащыда-гъэкIырэр зэрэлъапIэм къы-хэкIэу тыхьызмэтшIапIэхэм ащэфышъурэп.

КIэпыр бэу зышашIэщыгъэ лэжъыным кIэпыкIэм лыхъу-хэрэм хъасэхэр ащыухъумэ-гъэнхэм Иофыбэ къыпыкIы-штыгъ. А лэжъыгъэр къызца-гъэкIырэр джы бэкIэ нахь макIэ хуыгъэми, кIэпыкIэр зикIасэхэм ахэр ащыухъумэгъэнхэр мэ-хъанэ зэтыгъэн фэе Иофыгъу.

ЗэрэгугъэхэрэмкIэ,кIэпэу къагъэкIырэм республикэм шыхэгъэхъогъэным тызыхэт илIэсыр къэгъэгъапIэ фэхъун фае. Тапэрэ илIэсхэм афэмы-дэу мыкI республикэм кIэрсэ-банэр бэу къышашIыгъ. Къэ-ралыгъори кIэплэжъхэм къы-зэраделэрэм хэхъо.

ЛIЭХЪУСЭЖЪ
Хъадэсэртбый.

Сэщэх

Мэфибл зыныбжъхэм къашегъэжъагъэу мазэ хуыгъэ шкIэ цыкIухэр сэ-щэх. Республикэм ичIыпIэ пстэуми зыщэфыхэрэм афынэзгъэсыштыгъ.

Тел. 8 928 925 71 32.

Шапхъэхэр бэрэ аукъох

Клэлэцыкълухэм ящылэныгъэрэ япсауныгъэрэ къэухъумэгъэнхэм, ащ къыдыхэлъытагъэу клэлэцыкълу джэгуплэ площадкэхэм ягъэуцун ыкли ялыгъын алъэныкълэщылэ хэбзэгъэуцугъэр республикэм муниципальнэ образованиехэм зэрэщагъэацкълэрэм епхыгъэ уплъэкълунхэу Адыгеим ипрокуратурэ зэхищагъэхэм изэфэхьысыжъхэр ашыгъэх.

Росстандартым испециалистхэр кыхагъэлажъэхэзэ, мээасем кышцегъэжъагъэу гъэтхапэм нэс прокуратурэм илофышлэхэм джэгуплэ чыплэ 73-рэ ауплъэкълугъ. Ащ кызырэгъэлыгъагъэмкълэ, псэуалъэхэр зэкълэ щынэгъончъэным ишапхъэхэм адистхэрэп. Джащ фэдэу санитарнэ-эпидемиологическэ хэбзэгъэуцугъэм кыдилъыгъэрэ лъэныкълэхэр бэрэ амыгъэацкълэхэу кыхагъэщыгъ.

Гушылэм пае, Кошхъэблэ районым ит поселкэу Зэ-кълэшныгъэм (Дружбэм) иклэлэцыкълу ыгышлэу N 10-м клэлэцыкълухэр зыщиджэгухэрэ пшахъор зэрэтыкълэгъэ псэуалъэм ышъхъагъ техьо илэп. Поселкэу Майскэм дэт мыш фэдэ учреждениеми федеральнэ хэбзэгъэуцугъэр ыгъэацкълэрэп.

Хэукълэныгъэу, щыкълэагъэу кыхагъэщыгъэхэр гъэсэн-ныгъэм иучреждениехэм дагъэзыжъынхэм фэшл проку-рорхэм Иоф 16 хыкумхэм афарагъэхыгъ, Енатлэ зылыгъ пащхэм административнэ пшъэдэжъыгъ ягъ-хыгъэным фэшл унэшъо 15 ашыгъ. Хэукълэныгъэу щылэхэм язэфэхьысыжъхэр зэрэтыкълэгъэ тхылъхэр Рос-потребнадзорым АР-мкълэ и Гъэорышлэлэ ахэплъэнэу фарагъэхыгъэх. Мыщ фэдэ уплъэкълунхэр прокуратурэм илофышлэхэм джыри лъагъэкълотэшт.

Тхьамыкълэагъор нэрылъэгъу къафашыгъ

Наркотикхэм ягъэзекълон лъыплъэрэ къулы-кълэу Адыгеим щылэмрэ культурэмкълэ АР-м и Министерствэрэ клэщакълэ зыфэхъугъэхэ Иоф-тхьабзэу «Наркоманиер — тхьамыкълэагъом итамыгъ» зыфиорэр Мыекъуапэ щыкълэагъ. Программэу «Наркотикхэм ягъэфедэн ыкли хэбзэнчъэу гъэзекълэгъэнхэм апэшлукълэгъэ-нымкълэ амалэу 2012 — 2016-рэ илъэсхэм ателъытагъэр» зыфиорэм кыдыхэлъыта-гъэу ар зэшлэахыгъ.

Культурэм и Унэ кышцагъэлыгъоу филь-мэу «Территория безопасности» ыкли мулт-фильмэу «Реанимация» зыфиохэрэм я 7-рэ — 10-рэ классхэм ащеджэрэ клэлэцыкълухэр арагъэплъыгъэх. Ахэр кырамыгъажъэхэзэ къулыкълухэм язэдэлъэжъэныгъэкълэ отделим илофышлэу Марина Орловам къафилотагъ шъолъырым щыпсэурэ ныбжыкълэхэм нарко-манием ылъэныкълэ гумэкълыгъоу ялэхэр, наркотикхэм ягъэзекълон лъыплъэрэ къулыкълэу ищыхэшлэгъу телефон агу кыгъэкълэжыгъ.

Мыекъуапэ иеджаплэхэм кыарыкълыгъэ нэб-гырэ 200-м ехъу Иофтхьабзэм зэкълэмкълэ хэ-лэжъагъ.

• Къэбарыклэхэр • Къэбарыклэхэр • Къэбарыклэхэр • Къэбарыклэхэр •

Адыгэ Республикэм гъэсэнныгъэмрэ шлэныгъэмрэкълэ и Министерствэ иунашъокълэ тхьамэфитлум кыкълэцл тилъэпкъэгъоу лэклэб къэралыгъохэм кыарыкълэ-жыгъэхэм апае егъэджэнхэр афызэхащагъэх. Адыгэ къэралыгъо гуманитар институтэу Клэрэщэ Тембот ыцлэ зыхъырым илофышлэу, шлэныгъэлэжъэу, фило-логие шлэныгъэхэмкълэ докторэу Мамый Руслъан, АКЪУ-м иклэлэегъаджэу, шлэныгъэлэжъэу, тарихъ шлэныгъэхэмкълэ кандидатэу Унэрэкълэ Мирэ ыкли нэмыкълэхэм адыгэ лъэпкъым итарихъ, икультурэ тилъэпкъэгъухэу къэзыгъэзэжъыгъэхэм нахъ игъэкълотыгъэу къафалотагъ.

Коллэагъэхэр ыгъэчэфыгъэх. Адыгэ оредыжъхэр къауагъэх, къэшъауагъэх.

Нэужым тилъэпкъэгъухэу кълэжыгъэхэм гушылэ ара-тыгъ. Анахыжъэу ахэтхэм ащыщэу Цэй Нэшлэт ытхыгъэ оредэу «Сидунай» зыфиорэр ишъхъэгъусэ къылуагъ. Гушы-лэу оредым хэтхэм кырало-тыкълэу яхэкужъ зэрэфэллэ-жыгъэхэр.

Сирием мэхиз хъугъэу кы-кълэжыгъэхэ Къэрдэн Жан-сетрэ Усама Векрэ егъэджэн-хэр агу зэрэрихыгъэхэр кыта-луагъ. Сирием щыпсэухэ зэхъу-ми адыгэ культурэм изэгъэшлэн пыллыгъэх. Ау мы егъэджэн-хэм апэрэу шызэхыхыгъэр бэ, ахэм ашлогъэшлэгъонэу ядэлъ-гъэх. Шлэныгъэлэжъэхэм ежъ илъэс пчъагъэм зэрагъэгъоты-гъэ шлэныгъэхэр гурылогъошлоу, гъэшлэгъонэу къафалотагъэх. Ыпкълэ адыгэ лъэпкъым ита-рихъ, икультурэ язэгъэшлэн зэрэ-пыллыштыгъэр кыхагъэщыгъ. Егъэджэнхэм клэщакълэ афэ-хыгъэхэми, Иоф адэзышлагъэхэ-ми зэрафэрэзэхэр къауагъ.

ПАТЫКЪО Анет.
Сурэтхэр Ешъынэ Аслъан кълэтырихыгъэх.

Адыгэ лъэпкъым итарихъ, икультурэ афагъэнэлосагъэх

Адыгэ Республикэм сэнэ-хъат хэгъэхъонимкълэ иинститут егъэджэнхэр мы мафэхэм щы-зэфэхьысыжъыгъэх. Иофтхьабзэм хэлэжъа-гъэх АР-м гъэсэнныгъэм-рэ шлэныгъэмрэкълэ ими-нистрэу Хъуажъ Аминэ-эт, АР-м гъэсэнныгъэм-рэ шлэныгъэмрэкълэ и Ми-нистерствэ испециа-лист-упчлэжъэгъу шъхъалэу Ситимэ Сарэ, Адыгэ Республикэм сэнэ-хъат хэгъэхъонимкълэ иинститут ипащэу Бэр-зэдэж Анетэ, тилъэп-къэгъухэу Сирием ыкли Тыркуем кыарыкълэжы-гъэхэр, ахэм Иоф адэзы-шлэгъэ шлэныгъэлэжъ-хэу Мамый Руслъанрэ Унэрэкълэ Мирэрэ.

Пэублэ гушылэ кы-шылэзэ Хъуажъ Аминэт кы-хыгъэщыгъ адыгэ тарихъым, культурэм нэлуасэ афэхъунхэм-кълэ мыш фэдэ егъэджэнхэм яшлуагъэ кызырэкълорэр. Упчлэ е гумэкълыгъо горэ джыри ялэмэ лэпылэгъу зэрафэхъуштыгъ кы-рилуагъ ыкли адыгэ лъэпкъыр агъэбагъоу, шлоу щылэр къа-дэхъунэу афэлъэлуагъ.

— Къыдгурэлэ кыныгъоу шъузыхэфагъэр, — къылуагъ Бэрзэдэж Анетэ. — Непэрэ ма-фэм Адыгеир зэрэпсэурэр шъодгъэлэжъуныр, щылэны-гъэм шъухэдгъэгъэзэжъыныр

ары типшъэрылъ шъхъалэр. Егъэджэнхэр тыухыгъэхэми, тызэлукълэзэ тшъышт, типчъэхэр зэлухыгъэх. Шлэныгъэлэжъхэу Иоф адэзышлагъэхэм зэкълэми «тхьашъуегъэпсэу» ясэлэ.

Егъэджэнхэр гъэшлэгъонэу, зэдэгущылэгъу шылкълэ тетэу зэхашъыгъэх, музейхэм аща-гъэх. Упчлэу, шлошлэу ялэхэр кыралотыкълыштыгъэ. Тилъэп-къэгъоу къэзыгъэзэжъыгъэхэм шлэныгъэу алэкълэхэри къа-гъэлэжъонхэ амал ялагъ.

— Зы унэм уикълэу адрэ унэм укошъыжъыныри кълэны кып-

щэхъу. Зы хэгъэгум уикълэжъэу адрэм укълэжыныр зэрэмып-сынклэр къыдгурэлэ, — закы-фигъэзагъ тилъэпкъэгъухэм Унэрэкълэ Мирэ. — Мыщ фэ-диз кыным кыхэкълэжыгъэхэм сызэрхъуллэштър сшлагъэп, ау апэрэ зэлукълэгъум ыуж зы унагъо тыкълэжыгъэм фэдэу тызэгурьлуагъ, гуфэбэныгъэ тазфагу илэу хъугъэ. Тхьа-мэфитлум кыкълэцл кълэбар-хэмкълэ тызэхъожыгъ. Сыд фэ-дэ Иофгъокълэ лэпылэгъу ты-кышъуфэхъунэу тыхъазыр. Кълэным насыпышло ехъу-

лэагъэхэм ащыщ шъуешл. Адыгэ республикэ гимнази-ем щеджэхэу, Адыгеим кыхъу-хыгъэ клэлэцыкълухэм анэмы-кълэу тилъэпкъэгъухэу нэмыкълэ хэгъэгухэм кыарыкълэжыгъэхэм ясабыхэр зыхэт фольк-лорнэ купэу «Ащэмэзым» къе-

Адыгэ лъэпкъымкIэ анахь осэнчээр плуныгъэ инэу цыфигъэ шапхээр зэрашырэр ары. Знактылрэ зышхьээрэ зэдэлорышлэрэ цыфымкIэ гущылэр зэрэлэшхор нафэ. Гущылэр зэрэбгъэуцу, зэрэбгъэфед: уиулэни, уиукIыни, уилэтыни, ппсэ кыи-гъэнэжкыи-ни ылъэ-кIышт. Гущылэр

ежъ къэзылорэ цыфым фэд, ыгу тешыкIыгъ, ишъогу, илэгъу. Шылэ гушхо зилэ цыфхэр, гугъэм дэмышхьахыгъу, ашхьэклэ зэмылэжхыгъу, лъэпкъым, цыфхэм апамэ къоганэ ямылэу. Абгъэ теожхэрэп, шхьэ-лэытэжъ иофшIакох, Iэпэлэсагъэр ятамыгъэ заф. Джащ фэдэ зырызэу къэрар зыхэлхэм ащы-цыгъ, сэ сишIошIкIэ, журналистэу, драматургэу, гупшысэкIо емызэ-щыжэу Дыхъу Хысэ.

Хысэ Теуцожь районым ит къуаджэу Пчыхалыкыуае 1938-рэ илъэсым мэлылфэгъум и 16-м къышхыгъу. Мэкъумэ-щышIэ лэжэклэ унэгъо бэрэчэт дахэ шаплугъ. Ятэу Айтэчрэ янэу Захьыратрэ адыгэ плуныгъэм рыгъуазэхэзэ, сабыи 7 быныр — кIэлищырэ пшъэщиплIырэ аплугъ, алэжыгъ. Хысэ ятэу Айтэч иуагъо унэшъо пытэ сымдымкIи илыгъ: ини, цыкIуи алошти, ашIэшти лIым къыпкы-рыкIыштыгъ. Янэ зы бысымгос-цэ хъупхъэу, зышхын шыгъэ уемызэщынэу, IашIоу пшъэрыхъу, хьаблэмкIи, къуаджэмкIи ры-зыкъ утIупшыгъэ зилагъ. Дыхъу зэшхьэгъусэхэм Iофыр якIэ-сагъ. Былыми, лэжыгъи, чэми, чэти, кIэнкIи ащыкIагъэхэп. «Ула-жэмэ лыжъ пшхын» зэралорэр зыкIи ащыгъупшэу хъугъэп. Ялфыгъэхэри ны-тыхэм акIы-рыплыштыгъэх, сыдрэ IофшIэни алэ екIуштыгъ, яеджэнкIи ялэгъу-хэм ауж зыкырагъанэщтыгъэп.

Пчыхалыкыкое гурыт еджа-пIэр Хысэ 1955-рэ илъэсым къыухыгъ. Ау апэ тыди чIэмы-хъэу зы илъэсрэ Мыекъопэ гъо-мылэпхъэшI комбинатым Iоф шишIагъ. КыкIэлэтыкIорэ гъэм Адыгэ къралыгъо кIэлэгъэджэ институтым филологиемкIэ ифа-культет чIахы, щеджагъ. Еджэ-ным готэу, культурэ Iофыгъохэм ахэлажэу, чанэу зыкыгъэлъэ-гъуагъ. Студентыз, 1958-рэ илъэ-

сым игъэмафэ комсомолым иуна-шъокIэ, лэжыгъэр Iуахыжынэу Оренбург хэкум кIуагъэхэм ахэ-тыгъ, ялофшIагъэ елытыгъэу ВЛКСМ-м и ЦК итамыгъэу «За освоение целинных и залежных земель» зыфиIорэр къыратыгъагъ.

Хысэ студентыгъ тхэн Iофым зыфежэм. НыбжыкIабэмэ зэра-ублэрэ усэхэмкIэ рыгъажыи, мэ-кIэ-макIэу хигъэхъуагъ. Зарисов-кэхэр, очеркхэр район ыкIи хэку гъэзетхэм къащыхиутыхэ хъугъэ. 1961-рэ илъэсым институтыр къыухыгъ, Краснодар крайм и Советскэ район къышхыдэКIырэ гъэзетэу «Советская правда» зыфиIорэм илитературнэ Iофы-шIэу лэжыгъэ. 1962 — 1965-рэ илъэсхэм икыуаджэ къегъэзэжы. Зыщеджэгъэ Пчыхалыкыкое гу-рыт еджапIэм урысыбзмэрэ ли-тературэмрэкIэ кIэлэгъэджэу Iоф ешIэ. 1965-рэ илъэсым Ды-хъу Хысэ КПСС-м исатыр аштэ. КIэлэгъэджэ сэнэхьагыр къыгъэ-шпыпкъэжэу, егъэджэн-плуныгъэ Iофым гуетыныгъэ ин фырилэу я 8 — 11-рэ классхэм ащырегъа-джэх. Хысэ мы уахътэм кIэлэ-еджако пэпчэ ежъ ышхьэзэ рилытэу, еджэным кIигъэгъушIу-ныр, шIэныгъэм фэцэгъэныр ары анахь ыналэ зытетыгъэр. Ны-ты-хэми, унагъохэми зафегъэнэ-Iуасэ, еджэкIэ амалэу еджакIо-хэм ялэхэр зэрегъашIэх. Рига-джэхэрэм Пчыхалыкыкое закъоу щымытэу, Аскъэлае, Хьалъэ-

къуае, Очэпшые къарыкIыхэрэри ахэтыгъэх. Иурокхэр гъэшIэгъо-нэу, гурылогъошIоу ыгъэпсын-хэр, гупшысэкIэ амалхэр ахилъ-хьанхэм, урысыбзэр ныбжыкIэ-хэм шIу аригъэлэгъуным лэжэу пылыгъ. Ар къыдэху-штыгъ. Класс пащэу зэрэщыгъым къыхэкIэу, ны-тыхэм аIокIэ, еджакохэр нэмыкI предметхэм зэряхулэхэрэм лъэплъэ, гъогу тэрэз тырищэнхэм кIэхъопсы ыкIи къыдэху.

КIэлэгъэджэ ныбжыкIэм апэрэ чIэтIупшыгъор ышIыгъ, ахэм ахэтыгъэ пшъэшъэ зэди-штэу Делэкъо Дариэ ыужым шхьэгъусэ Хысэ фэхъугъ. Дари-ханкIэ ащ ежъ Хысэ еджэ-штыгъ.

1966-рэ илъэсым ибжыхъэ Хысэ Мыекъуапэ къэкIожыи, фэтэр ауыты итIысхьагъэх. Хысэ кIэлэцIыкIу колонием Iухыи, илъэсныкIэ Iоф шишIагъэу, 1966-рэ илъэсым игъатхэ Ады-гэ хэку радиокомитетым рагъэб-лагыи, апэрэмкIэ корреспондентэу, еIанэ къэбарыкIэхэмкIэ от-делым иредакторэу Iоф ышIагъ.

1974-рэ илъэсым къышхыгъэ-жыгъэу 1983-рэ илъэсым шы-шхьэIу мазэм нэс хэку радиом и Комитет итхьаматэ игуаджэу штыгъ. Дыхъу Хысэ илъэс 17-у радиом зылуыгъэм журна-листикэм ишхьэфхэр зэкIэ дэгъоу ылэ къыригъэхъагъэх, къэтын зэ-фэшхьафхэр творческэ еклоIа-кIэ яIэу гъэпсыгъэнхэр фэукIо-чIыгъ. ШыIаIэм игъэпсэкIо цIыф гъэшIэгъонхэм аIокIэ, рай-онхэм макIо, колхоз-совхозхэм ялэжыкIэ, лэжэклэ пэрытхэм ялофшIаIэ къызылотыкIырэ къэ-тынхэр егъэхъазырых, еIупшы-гъэу матхэ, шIэныгъэм хэлъ-хэ-сыр ыгъэунэфызэ, шыкIагъэхэ-ми, нэмыкIэхэми, шпыпкъэм те-тэу ягугъу къышIыныр шэны фэхъу, арыба журналистыр къэ-зылэтырэри — гушылэ зафэр ары цIыфхэм алъыIэсырэр, зэхахы-рэр. Хысэ мафэ къэс исэнэхьат нахь зыреты, ащ фэдэ къабзэу, ежъ итворчестви къэнафэ, рас-

сказхэр, пьесэхэр етхых, кыхе-утых. 1974-рэ илъэсым Дыхъу Хысэ идокументальнэ повестэу «Онэтемых мафэхэр» зыфиIо-рэр къыдэкIы, ар Хысэ иапэрэ тхылы. Хэгъэгу ззошхом илIы-хужэу, полкым икомиссары-гъэу КIуращынэ Исмахьилэ ишылэныгъэ ыкIи изэо гъогу, ипсэемыблэжыныгъэ, илIыгъэ шапхъэ, тидзэкIолIхэм ТекIоны-гъэр къыдахынымкIэ Iофышхоу ышIагъэм, илIыгъэ зынэсышты-гъэм ар къатегушыIэ, хэгъэгум ыкIи ащ шыпсээрэ цIыф лэпкъ-хэм ззо тхьамыкIагъор къызэрэ-зэпачыгъэр, псэр атызэ, напэр зэ-ращэфыгъэр повестым дэгъоу къышхыгъэлэгъуагъ, жэбзэ дахэ-кIэ тхыгъэ.

Лэжэклэ Iапшъэхэм, заом хэ-тыгъэхэм, хэбзакIэм игъэпсакIо-хэм, шыIэклэIэм дэлъэбакъохэ-рэм афэгъэхьыгъэхэм анэмыкIэу, пьесэхэри ытхыштыгъэх. Ипсэу «Гошэунай» зыфиIорэр Адыгэ драмтеатрэм шагъэуцугъ, зэлъа-шIэрэ режиссерэу ХьакIэгъогу Къэсэй спектаклэр къызэрэдэ-хъугъэр, ежъ драматургэу Дыхъу Хысэ пьесэ дэгъу къызэрэлэжIэ-кIыгъэр критикхэм хагъэунэфы-кIыгъ. Ытхыгъ ащ ыужым нэ-мыкI пьесэ гъэшIэгъони — «Тын нэгъуадж» ылоу.

1983-рэ илъэсым бэдзэогъум къышхыгъэжыгъэу, Дыхъу Хы-сэ гъэзетэу «Социалистическэ Адыгеим» иредакции, апэрэмкIэ, культурэмкIэ отделым, еIанэ партийнэ шыIаIэр къэзгъэлъ-гъорэ отделым япашэу Iоф ши-шIагъ. 1985-рэ илъэсым, гъэтхэ-пэ мазэм игъонэмысэу дунаим ехыжыгъ. Илъэс 47-рэ къыгъэ-шIагъэр. Псаоу шыIагъэмэ жур-налист ыкIи тхэн IофымкIи фэ-укIочIыштыгъэр багъэ. Илъэс 25-рэ Iэпэ-цыпэм ышIэгъэ Iо-фым сыд лэныкIомкIи, Дыхъум ипыгъэгъэ-зэфагыи, игукъэбзагыи, ишпыпкъэгъэ ини, илэпэлэсагыи, ишIэныгъи, ицIыфыгъэ лъаги къащынэфагъ.

Мы мэфэI тхыгъэр згъэхъа-зыры зэхъум Хысэ ишхьэгъу-

сэу Дарихъан зылузгъэкIагъ, сыдэгъушылагъ, бэ гъэшIэгъонэу, Дыхъу Хысэ иIофшIагъэ, иIэпэ-Iэсагъэ ямызакъоу, ицIыф шIы-кIагъэр къэзыушыхьатэу къыIо-тагъэр. Дыхъу Хысэ зы сабыи-гъэ-хыягъэ горэ зэрэхэлъыгъэр бгъэшIагъоу, хэткIи фэлэкIы-рэмкIэ делэным зэрэфэкъаигъа-гъэр, мыхъурэр ыгу псынIкIэу зэрэутэкIыштыгъэр, хэти ыгу хи-гъэкIыным зэрэпэчыжыагъэр, зэрэцIыфышIугъэр щысабэу зэ-хэсхыгъэм къаушыхьаты. Хъау, ар шытхьукIаеп, джары Хысэ илэпэлэсагъэр. Цыфыгъэр илэпэлэ, ныбджэгъухэр икIэса-гъэх.

Иуагъо — ишхьэгъусэу Дари-хъан, ыпхъоу Саидэ, икIалэу Заур (ащыгъум ахэр кIэлагъэх) ныбжыи мэкъэ IэтыгъэкIэ адэгъу-шылагъэп, зэгурыIоныгъэ-зэрэ-лытэныгъэ азыфагу илыгъи. ИуагъокIэ Хысэ пкъэу пытагъ, ящыкIагъэр зэкIэ къаригъэуа-лэщтыгъ. Иуагъо дахэу зиштэ-гъагъ.

Саиди, Заури шыIэныгъэм лэгъо зафэ шыхахыгъ. Саидэ АКЪУ-м июридическэ факультет икафедрэ ипаш, унагъо иI, икIалэ юрист сэнэхьагыр зэригъэгъо-тыгъ, ипшъашъэ еджэ.

Заур — АКЪУ-м тарыхымкIэ ифакультет къыухыгъ, джырэ ма-фэхэм кIалэу Мыекъуапэ иадми-нистрации культурэмкIэ игъэ-IорышIапIэ иотдел ипаш. Заур ипшъашъэ мыгъэ Пшызэ шъо-лыр университетым Дунэе лэпкъ зэфыштыкIэхэмкIэ ифа-культет чIэхьагъэу щеджэ, ишъао я 3-рэ классым макIо. Тым игушыIэ ахэм апкырыхьэщтыгъ. Мы мафэхэм Дыхъу Хысэ иль-фыгъэхэм ыкIи ишхьэгъусэ Хысэ къыгъэнэгъэ Iэпэрытх зэ-фэшхьафхэр зэрагъэзафэх, ха-утых, къыдэкIыным фагъэхъа-зырых, ахэлъых ахэм пьесэхэри, повестэхэри. Адыгэм игутео зафэ ащыгъэунэфыгъ.

МАМЫРЫКЪО
Нурмет.

Дыхъу Хысэ иIофшIэгъугъэхэм къыраIуалIэхэрэр

ЛЪЭПЦIЭРЫШЭ Къунчыкыу — Къэралыгъо телерадиокомпаниеу «Адыгеим» радиомкIэ икыулыкыу ипаш, АР-м изаслуженнэ журналист:

— Дыхъу Хысэ сэ нэIуасэ сызыфэхъуагъэр 1979-рэ илъэсым Адыгэ радиом Iоф цышIэлэнэу зесэгъажэхэр ары. А лэахъаным ар зэлъашIэрэ журналистыгъ, телевидениемрэ радиомрэкIэ хэку комитетым итхьаматэ игодзагъ. Хысэ Iоф дэзышIагъэхэм, зэкIэ ышIэщтыгъэхэм зэчый ин зыхэлъ цIыфэу, Iэшхьэтет Iэпэлэсэу ыкIи ныбджэгъу хьалэлэу агу къынэжыгъ. Ащ изекIокIэ-шIыкIагъэхэр, ылоштыгъэхэр, сэмэркъэуу ышIыштыгъэхэр бэрэ цIыфхэм агу къэкIыжэуу зэ-хэлхышты. Дыхъу Хысэ журналистикэм къыфэхъуагъэ пIоми хъушты. АдыгабзэкIи урысыбзэкIи ащ къэтынхэр ыгъэхъазырыштыгъэх. Хэгъэгу ззошхом илIыхужыгъэхэм, тикъэралыгъо итарихъ ихъугъэ-шIагъэхэм афэгъэхьыгъэ къэтынхэр ымакIэу Хысэ радиом цигъэхъазырыштыгъэх, ащ итхыгъэхэм атыхыгъэ радиопоста-новкэхэр хэку драматическэ театрэм иартистхэм пленкэм тыратхэгъэхэу радиом ифонд къыхэнагъэх.

«Кавказым инфилъэхэр» зыфиIорэ радиоожурналэу кIалэу Орджоникидзе (джыи Владикавказ) къышхыдэКIыштыгъэм адыгэ хэкум фэгъэхьыгъэ къэтын-хэу Дыхъу Хысэ ыгъэхъазырыгъагъэхэр илъэс пчъагъэм къыкIоцI цылузгъэх. IофшIэныр езыгъэжэсгъаIэхэм Хысэ лэшизэу ыналэ атыригъэтыштыгъэ. Жур-налист сэнэхьатым ныбжыкIэхэм хэшIыкI фыряIэ хъуным, ищыкIэгъэ Iэпэлэсныгъэ ахэм кIалэIэхъаным мытшыжэуу ар дэлажэщтыгъэ.

Дыхъу Хысэ хэку гъэзетэу «Социалистическэ Адыгеим» иредакции Iоф цышIэлэнэу загъэкIошхыгъэм, тэ, Адыгэ радиом иIофшIэхэмкIэ, чIэнэгъэишхо тфэ-хъуагъагъ. Иаужырэ мафэ нэс Хысэ радиор шIу ылъэгъугъ, ащ Iоф дишIэщтыгъэ, къэтынхэр джыри цигъэхъазырыштыгъэх. Арышъ, Хысэ ыцIэ адыгэ радиом итарихъ шIукIэ къыхэнагъ, ащ ищытхъу языгъэIуагъэхэм зыкIэ ащыщыгъ.

Къумпыл Светлан — Къэралыгъо телерадиокомпаниеу «Адыгеим» радиомкIэ икыулыкыу иотдел ипаш, АР-м изаслуженнэ журналист:

— Дыхъу Хысэ илъэсыбэрэ хэку радиом Iоф цышIагъ. Адыгэ хэку радиом и Комитет а уахътэм ХъутIыжэ Кимэ итхьаматэагъ, ежъ Хысэ ащ игодзагъ. Цыф Iуш дэдагъ, шIэныгъэ куухэр IэкIэлъыгъэх — энциклопедиягъ. Сыд унIэ уилэу уеоллагъэми, джэуап унIэпIагъэуу уигъэгъотыштыгъ. ГупшысэкIохъуагъ, цIыф гъэпсыкIэм, цыIаIэм илъэныкыо пстэуми хэшIыкIышхо афырилэу. Шъып-къагъэ зэбгъотылIэн лъэкIышты адыгэлIыгъ. Гуфэбэныгъэу Тхэм къыритыгъэр пстэуми атыригъуацэ шIоуеуоу, цIыкIуи ини сыд фэдэ лэIуи афызэшIуишхыным фэхъазырыгъ. Хысэ Iоф дэпшIэныр псынIагъэ. Радиом Iут пэпчэ игъэпсыкIэ-шIыкIэ, икыулай-амал зынэсырэм елытыгъэу дзекIуакIэ фигъотыштыгъ.

Журналистым Iоф зыдишIэгъэ темэр зырихьылIэIэ, дахэу, ыгу къыдишхау къыдэгъушIэщтыгъ, шыкIагъэу фэхъугъэми дысыгъэ хэмылэу гу лъыригъатэ-штыгъ. ТиIофшIэгъугъэхэу, тызкIырылIыгъэхэу Жэнэ Къырымизэ, Дыхъу Хысэ радиоожурналистикэм къыфэхъуагъэх. Хысэ ыцIэ ренэу тыжэ дэлэ: «ыло-штыгъ, ышIэщтыгъ» тэлэ. Дыхъур ныбджэгъуныгъэ, лъытэныгъэ къысфырилэу сэдэжэ къычIахъэщтыгъ, творческэ цIыфыба, ыгу зымыгъэгъунсэфырэр къысфырилэуштыгъ. Хысэ радиоожурналист ишпыпкъагъ ыкIи иныгъ. Лэ-шэу ыгу етыгъэу мы Iофыр зышIушхыштыгъ. Ау 1983-рэ илъэсым кIэлабэху хэку гъэзетэу «Социалистическэ Адыгеим» зацэм, ылапсэ рачыгъэу хъугъэ. Радиор — ичIыпIагъ, иунагъ. Хысэ гулътэишхо хэлъыгъ, лэшизэу цIыф зэлухыгъэ, цIыф хьалэлэ къэбзагъ, зэфагъ. Сэмэркъэу дахэ ышIыштыгъ. Цыф чэфыгъ. Джы-рэ дунай зэхэгъэхъагъэ фэцэгъыштыгъэп. Хысэ фэдэ цIыфышIур тэ, иIофшIэгъугъэхэм, тцыгъушхэрэп, бэрэ тыгу къэкIыжыи икызыррыкIо нэ-фагъэ.

«Тызэкъотэу тикъалэ ихэхъоныгъэ тыдэлажъэ»

Насыпыр ахъщэм епхыгъэп

Адыгэкъалэ имэрэу Хьатэгъу Налбый Ёрышыхыр агъэпсы зэхъум къагъэкъотэ адыгэ къоджэшхо шлагъоу Лахъщыкыуае къыщыхугъ. Къалэм игурыт еджаплэ къызеухым апшъэрэ гъэсэныгъэ зэригъэгъотыгъ. Илээсыбэрэ Краснодар дэтыгъэ заводышхом игенеральнэ директор игуадзэу Иоф ышлагъ. Дэгъоу ешлэ насыпыр ахъщэм зэремыпхыгъэр, ау мылыкъу уимыгъу уапэклэ улъыкълотэн зэрэмылэкъыштыр.

Джары 2009-рэ илээсым ыкълэм адэжэ Адыгэкъалэ иадминистрация ипашъэу зыхадзым къэлэ бюджетыр гъэбаигъэным фэшл амалэу щылэ пстэури зыкызырэгъэшлагъэр, ахэр къызырэгъэфадагъэхэр. Имурадхэри къыдэхъугъэх. Ащ фэшыхъатых Иофыгъоу зэрахъагъэхэм яшугъагъэу къэклогъэ щысэхуу къытфыжыгъэхэр.

2009-рэ илээсым Ёнатлэм зылохъэм еж къэлэдэхэм къалэжыгъэ ахъщэ фэдэу къахыжыгъэу бюджетым къыхъэгъагъэр сомэ миллион 49-рэ. 2010-рэ илээсым а пчъагъэр сомэ миллион 59-рэ хугъэ, къыкълэжыгъэ 2011-рэ илээсым сомэ миллион 62-м нэсыгъ. Анахъ лъэшэу ащ зыхагъэхъуагъэр гъэрэкълэу. 2012-рэ илээсым ахъщэ фэдэу къахыжыгъэр сомэ миллион 84-рэ. Джыри тапэклэ ащ хагъахъозэ зэрэлэжышхэм, ащкълэ амалэу къызфагъэфедэтхэм, мылыкъоу къахыжыгъэр къалэр нахъ зэтэгъэпсыхыгъэ зэрэхъуштым, цыфхэм ящылэкълэ-псэукълэ нахышлэу зэралышхэм зэралэуагъахъэрэм тащигъэгъуагъэу Хьатэгъу Налбый къытфилотагъэр макълэп.

Сабыйхэр тинеушырэ мафэх

— Мэр Ёнатлэм сызылохъэм апэ къызэрэгъэжыгъэхэм ащыщ кълэлэцылкълэу Ёгыплэхэм языхтэт зэтэгъэпсыхыгъэныр, — къелуатэ Н. Хьатэгъум. — Ахэм ащышхэм институт зэфэшхъафхэм, училищхэм якъутамэхэр къащызэлъахыгъагъэхэти, къалыгъыжыкълэ дгъэцкълэжыгъэх. Апэрэ кълэлэцылкълэу Ёгыплэр стыгъагъэти пчъэ-шъхъаныгъупчъэхэр, унашъхъэр зэблэтхъугъэх. Ятлонэрэ Ёгыплэми гъэцкълэжынышхохэр щызэшлотыгъэх. Зэкълэ кълэлэцылкълэу Ёгыплэхэр зыфэныкълэхэр зэдгъашлэхэи афэдгъэцкълэгъэх. Зэрыгълэхэрэ машинэжъхэм ачылпэкълэ кълэхэр къафадгъэщагъэх, ямалэхэр шапхъэхэм адиштэу дгъэпсыгъэх.

Иофыгъоу зетхъагъэхэм яшугъагъэкълэ непэ тикълэлэцылкълэу Ёгыплэхэм сабый 970-рэ ащалыгъ. Ар тапэкълэ ачлэсыгъэм 150-кълэ нахыб. Тисабыйхэр чэзыгъум ежэнхэр хэгъэкълэри, тигъунэгъу Теуцожэ районым ичылагъохэм къарашхэрэ кълэлэцылкълэу 57-рэ тилыгъыплэхэм ачлафэх. Ащ фэдэ амалхэр илэхуу зи республикэм итэп.

Корр.: Кълэлэцылкълэхэм ягъэ-шхэнкълэ Иофыгъоу шлагъохэр зэрэзешхъуахъэрэм тыщыгъуаз.

Хь.Н.: Мыщ сыкъызэкълэм сабый пэпчъ мафэм рагъэшхышхыгъэр сомэ 20-м къыхыбэрэ гъомылапхъэр ары. Джы а пчъагъэр сомэ 60-м нэдгъэсыгъ. Илээс

къэс сабыйхэм ялыгъын, ягъэшхэн дэгъоу зэхэцгъэжыгъэхэм фэшл Ёгыплэхэм сомэ миллионил афэтэтлупшы. Илээсишъэ Иоф зысшлэрэм ахэм къэлэ бюджетым апэлуигъэхъагъэр сомэ миллион 21-рэ. Ахэм афэмышлалхъэ щылэп. Ахэр тибайныгъэх, тинеушырэ мафэх.

Зигугъу къэсшылгъэ уасэм хэмытэу кълалэхэм коц тонн 15 къаысхи станицэу Дондуковскэм къыщызгъэхъаджыгъэу

хыалыгъур ыпкълэ хэмылгъэу тикълэлэцылкълэхэм арагъэшхы. Еж кълэлэцылкълэу Ёгыплэхэм хъаджыгъэр арызгъэтыгъэу тхъауон хэшылкыгъэ гъомылапхъэхэр пкълэ хэмылгъэу тисабыйхэм афагъэхъазырых.

Корр.: Еджаплэхэм ягъэцкълэ-жынкълэ Иофыгъоу зешхъагъэхэм ягугъу къытфэшлыба.

Хь.Н.: Ящэнэрэ гурыт еджаплэм изытет дэгъэ. Илээс 30-м къыкълэц ар тэрэуу къагъэфабэщтыгъэп, классхэм кълэлэджакълэхэр фэпагъэхуу ащеджэщтыгъэх. Хъакури, дэпкъхэри, пчъэ-шъхъаныгъупчъэхэри зэблэтхъугъэх, унашъхъэри зэтырагъэпсыхыжыгъэ, псыунэу хэтхэми Иоф ашлэ тшыжыгъэ, еж еджаплэми члэхъэллэ дэгъу фядгъэшлыжыгъэ, шагуми футбол ешлэллэ цыкълэуи щыдгъэпсыгъ.

Апэрэ гурыт еджаплэми Иоф дэй дэдагъ. Илээс 40-у ыныбжыгъым куоу зыкълэ агъэцкълэжыгъэп. Джэхашъохэр шъугъагъэх. Пхъэмбгъоу ищыкълэагъэр Вологодскэ заводым къысити, шыхъафылкълэ джэхашъор итыдзжыгъэ. Мафэ къэс нэгъырэ 50 шыхъафым хэлажышхыгъэ. Пчъэхэр зэблэтхъугъэх, пластикэ шъхъаныгъупчъэхэр хэтлхъагъэх, шапалэр дгъэцкълэжыгъэ, унашъхъэм ызыныкълэ зэблэтхъугъэ, къэнагъэр мыгъэ тыухыжышхыт. Ащ лъэныкълэуагъэ къызэлъызыубытырэ Гупчэ къыщызэлъахышхыт.

Хьалэкълэе еджаплэхэр илээсыкълэ еджэгъум ехъулгъу аухынуу ары. Ащ кълэлэцылкълэу Ёгыплэ хэтышхыт. Мамыкуфельдшер Ёзапн ащ дэтшыхъагъэ. Культурэм и Уни щытшышхыт, гъогухэри лъэмыджхэри щыдгъэцкълэжышхыт.

Псэкълэпсэ еджаплэм шапалэ къышхы-зэлутхышхыт, шагуныкълэи хэтынэу тшышхыт. Футбол ешлэллэ цыкълэу ячагу щыдгъэпсыгъэх, ящылэкълэ-псэукълэ нахышлэу тшышхыт.

Псауныгъэм икълэухъумэн анахъ Иофыгъоу шыхъалэхэм ащыщ. Тисымэджэщ

фэдэ бэмэ зэрамылэр гъэнэфагъэ. Дэхъшху, зэтэгъэпсыхыгъэ, ищыкълэгъэ пстэури ял. Иофышлэхэри хъупхъэх. Врачхэри, реаниматологи, эндокринологи къытфэклэуагъэх, тихирургхэри, кардиологхэри дэгъух. Сымэджэщылэр зытэтлупшыщым жъыр дгъэцкълэжыгъэ, ащ цашлэхэр тцэжыгъэх. Ащ лифтыжъэу хэтри зэблэдгъэхушхыт. Гъэрэкълэ унэу аухыгъэр зытэтым сымэджэщым Иофышлэ нэгъырихымэ фэтэрхэр яттыгъэх. Ар бэмэ къадэхъурэп.

Тикълэ ипсырыкълэуаплэхэр зэблэтхъух. Цыфхэр зэшъохэрэ псыр къызыралэкълэхэрэ гъучл рыкълэуаплэхэр жъы хъугъагъэх. Ахэм ачылпэкълэ бжъэ рыкълэуаплэхэр члэтэлхъэх, Иофшлэнхэр мыбжыхъэ тыухышхыт. Къутырэу Псэкълэупси а Иофшлэн дэдэхэр къыхъашхыт илээсым щыдгъэцкълэжышхыт. Псыр чыгъум къызырэгъащырэ артскважинитлэу ащ дызгъэгъуошхыт.

Къэлэ урамхэм, лъэсрыкълэуаплэхэм ягъэцкълэжыгъым тыфежышхыт. Ахэм ащышхэм нутыгъэу ялэхэр гъэрэкълэ дгъэсэжыгъэх. Мыгъэ ащышхэм плиткэхэр атетлхъанхуу ары. Сымэджэщым еклурэ гъогу шыхъалэмкълэ къедгъэжышхыт. Тэкълэуаплэхэр тфэлэкълэуаплэр хэдгъэкълэуаплэр тырыкълэуаплэр.

Фэтэрыбэу зэхэт унэхэм сомэ милли-

шыхъалэр — зэкълэри зэгъурыломэ зэдэ-лужхъэзэ зэрэздэпсэхуэрэ ары. Лъэпкъ зэфэшхъафхуу унагъо зэдэзышлагъэхуу тилэри макълэп.

Джащ фэдиз лъэпкъхэм якълэлэцылкълэхэри шлушъэу зэхэтых, зэгурэлэх, зэрэгъэныбджэгъух, зэкълэ-лажылым фэдэу зэдэпсэхуу, кълэлэцылкълэу Ёгыплэхэм зэдышхыт, зэдэджэх. Ублэллэ еджаплэу къалэм дэтым ипашъэу Чэтыжэ Маринэ къызырэгъагъэмкълэ, зэкълэ кълэлэцылкълэхэм ягуагъу адыгабзэри зэрагъашлэ.

— Адыгэкълэ сьд фэдэ мэфэкълэ зэхэхъэ щызэхэтщагъэми, — ело Хьатэгъу Налбый, — тигъунэгъу краимкълэ къыткълэрысхэ районхэм — Краснодаркълэ Карасунскэ округым, Псыфэбэ ыкълэ Шытхъэлэ районхэм ялыкълэхэр къетэгъэблагъэх. Ежхэми зыгорэ ялэ зыхъукълэ тащэлэ. Бэмышлэу Карасунскэ округыр зызэхашагъэр илээс 40 зэрэхъугъэм фэгъэхыгъэ мэфэкълэ тыхэлэжыгъэ. Ащ ыпэкълэ зэгъунэгъухэмкълэ зэкълэжыгъэ-зэкълэжыгъэ, ныбджэгъуныгъэр, зэблэгъэныгъэр гъэпытэгъэжыгъэ фэгъэхыгъэ зэзэгъыныгъэ тыдэдыкълэуагъэ.

Джащ фэд Псыфабэки, Шытхъалэки тызэрэзфышхыт.

Тинахыжъхэр тэгъэлэплэх

— Заом хэлэжыгъэу къытфэнагъэр нэгъырэ 11 нылэп — Чэтыжэ Исмахыл, Ёшынэ Сэфэрбий, Мария Гронь, Кочик-оглы Борис, нэмыкълэхэри. Къытфа-шлагъэр тшыгъупшэрэп, — къелуатэ Хьатэгъум. — Непи ахэр гупсэфхэрэп. Еджаплэхэм ащэлэх, тиныбжыкълэхэм залуагъакълэ, заор зыфэдагъэр, тхъамыкълэуагъэу къафыхыгъэр къафалуатэ, зэкълэжыгъэр агъэпытэнэу, дэгъоу еджэнхуу, тинеушырэ мафэ агъэдэхэнэу афэлалэх.

Адыгэкълэ икълэлэцылкълэу Ёгыплэхэм, иеджаплэхэм, къалэм иныбжыкълэхэр зышагъэхъазырхэрэм ачлэсхэр яИофшлагъэхэмкълэ къахышхы, республикэ зэнэкълэуагъэ, олимпиадэхэм, фестивалхэм хагъэунэфыкълэуагъэу чылпэхэр къащыхы.

Искусствэхэмкълэ кълэлэцылкълэу еджаплэу тилэм иартист цыкълэхэр Москва, Санкт-Петербург ясенэшхохэм къащэшхох, адыгэ ордэхэр ашагъэжынычэ, Ёгу къащыфитеох. Тиспортсменхэм Урысыем-рэ Ёкълэб къэралхэмрэ ащызэхашхэрэ зэнэкълэуагъэу теклоньгъэ къащыдахы. Лъэшэу тагъэгъушху, тагъэгъушху. Ти Адыгэкълэ ыцлэ чыжъэу агъэлэушху, тафэраз.

Тэри тфэлэкълэуагъэ афэтэшлэ, тренерхэм, еджаплэхэм япашхэм тызэгурэлэ. Олимпиадэхэм ащытекълэхэрэм ахъщэ шлухъафтынхэр афэтэшлэх. Тистудентхуу къэлэ чыжъэхэм ащеджэхэрэм стипендиэу сомэ 1500-рэ, благъэхэм ащылэхэм сомэ 500 ятэты.

— Лъэпкъ гъэзетымрэ тикълэрэ зэцлэджэгъух, — икълэуагъэу тиупчлэхэм яджэуап къыритыжыгъэ ело Хьатэгъу Налбый. — Арышху, «Адыгэ макъэр» тикълэлэдэхэм къырагъэтыкълэуагъэным мэхъаншху етэты. Сэ шыхъэкълэ ар ренэу къысфэклэ ыкълэ седжэ. Тикълэлэдэхэри дэгъоу кълэжыгъэ. Блэжыгъэ илээсы-къом тикълэ «Адыгэ макъэу» къышхыра-тыкълэуагъэр 611-рэ. Ар ащ ыпэрэ кълэгъэ-тхъэгъум къыратыкълэуагъэм экзэмпляр 30-кълэ нахыб. Джыри ащ къышхыдгъэ-кълэжыгъэ.

Хьатэгъу Налбый унэгъо дахи ышлагъ. Ишхъэгъусэу Тэмарэ кълэлэцылкълэу вра-чэу Краснодар Иоф шешлэ. Нэгъыритлэу пшъэшхытлэу зэдагъотыгъ, адыгагъэр ягунэсэу дахуу зэдаплугъэх, рагъэджагъэх. Тлэми гурыт еджаплэр дышхэ гъэ-халхъэхэмкълэ, университетхэр диплом-плэжыжхэмкълэ къаухыгъэх, унагъо ихъа-гъэх. Анахыжыгъэу Джульетэ янэ исэнэ-хъат къыхыгъэ — врач-гинеколог, Ма-ринэ Пшызэ къэралыгъо университетым ифакультетитлэу къыхыгъэ — экономист-финансист ыкълэ инджылызыбзэмкълэ зэдэкълэклэ сэнэхъатри зэригъэгъотыгъ. Хьатэгъу зэшхыгъусэхэр япэрэ пхъо-рэлфэу Миланэ щэгъушхыт.

НЭХЭЕ Рэмзан.

Сурэтым итхэр: **Хьатэгъу Налбый къалэм иветеранхэм ахэт** (сэмэгумкълэ къебгъэжынышху щытхэм ятлонэрэй).

Советскэ лъэжъаным апшгъэрэ еджапIэр къэзыухырэ специалист ныбжьыкIэхэр чIыпIэ зэфэшхьафхэм Иоф ашашIэнэу агъакIоштыгъэх. Джамырзэ Шамсудинэ Хьаджисмел ыкIор 1963-рэ илъэсым Пшызэ къэралыгъо медицинэ институтыр къызеух ужым ТэхутэмькIое районым санитарнэ-эпидемиологиемкIэ истанция пащэ фаIынэу къыхахыгъагъ. Шыуыльэгъугъэ шIэныгъэм кIэрычыгъэ зэрэхуштым ыгъэгумэ-кIыштыгъэми, унашгор ымыгъэцкIэн фитыгъэп.

Институтым ИофышIэхэм Москва, псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ Министерствэм писъмэ атхыгъагъ шIэныгъэ дэгъухэр зэзгъэгъотыгъэ кIалэр институтым зеришхьагъэр ыкIи ащ бэкIэ зэрэхуштыгъэхэр итхагъэу. Джэуапэу къэкIожыгъэм Шамсудинэ институтым къагъэнэнэу фитыныгъэ къызэрэратырэр итыгъ.

Джащ къыщегъэжьагъэу Шамсудинэ ишIэныгъэхэм ахыгъахъозэ, Иофэу ышIэрэм ыгъэразуу ыкIи шIогъэшIэгъонэу, зыщеджэгъэ институтым илъэс 30-рэ шылэжьагъ. Ассистентэу ригъэжьагъагъ, IзэнымкIэ факультетым доцентэу шагъэнэфэгъагъ, нэужым, МыекIуапэ къызегъэзэжьым, профессор хъугъэ.

Краснодар краим Адыгеир къызыхкIыжым къэралыгъо къулыкIу зэфэшхьафхэр республикаIэм зэхихэнхэ фэагъэ. Ахэм ашыщыгъ цIыфхэм япсауныгъэ къэзыухъумэщтри. Я 90-рэ илъэсхэм къалэри районхэри зэхэтэу врач зэфэшхьаф 700 фэдизмэ ащыкIэщтыгъэх. ЦIыфхэм яIзэн шылагъэп, Краснодар дэт медицинэ институтым шеджэнэу амал зилагъэр макIэ. Сымэдджэщхэмрэ поликлиникэхэмрэ Иоф ащызышIэщтыгъэ врачхэм япроцент 30-м ехъурэм языгъэпсэфыгъо уахтэ къэсыгъагъ, ау специалистхэр зэрэхуштыгъэхэм къыхахыгъэ, тIысыжыштыгъэхэп, илъэси 10 — 15 етIани Иоф зышIэжьыгъэхэр ахэм ахэтых. Медицинэ шIэныгъэхэр ныбжьыкIэхэм зыщызэрагъэгъотып апшгъэрэ ежапIэ тищыкIэгъагъ.

Джащыгъум Адыгэ Республикэм и Президентэу Джарымэ Аслъан ишIэ хэлъэу, министрэхэм я Кабинет унашго ышти, федеральнэ къулыкIухэм ахэм кIадырагъащти, Адыгеим Пшызэ къэралыгъо медицинэ институтым и Адыгэ къутамэ къыщызэIуахыгъагъ.

Шамсудинэ МыекIуапэ Иоф ишIэнэу къызэгъэкIожыгъэм къыщегъэжьагъэу сшIэ, илъэс 11-рэ тызэдэлэжьагъ. Шыуыльэгъэ зыхэлъэу, игуыцIэ емыцIыжъэу, рихыжыгъэгъэ Иофры ыкIэм нэгъэсырэ цIыфэу ары ар зэрэсшIагъэр. Иоф дэтишIэнкIэ гупсэф, цIыфхэм дэгъоу афыштыт, нэгъырэ пэпчэ шIуагъэу хэлъыр къыхыгъэщын елъэкIы. Яунэ сыхагъ, ишIао насыпныхоу зериIэр сшIэ, ишIэхэгъусэу Светэ имыхамелэ сыхыгъэ. ШIоу цыIэр къадэхъоу цыIэнхэу сафэлъаго.

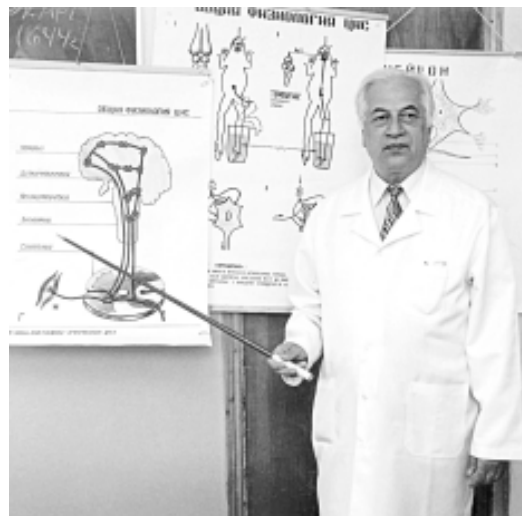
Быжэ Схьатбий, РСФСР-м изаслуженнэ кIэлэгъадж.

ЕджапIэр зычIэтышт унэр, ящыкIэгъэшт оборудованиер, студентхэр зырагъэджэщтхэ тхыльхэмрэ программэхэмрэ, езыхгъэджэщтхэр, нэмыкIыби зэгъэгъотыгъэнхэ фэагъэ. Иофыгъо мыпсынкIэр зэшIохыгъэным фэшI медицинэм хэшыкI дэгъу фыриIэу цIыф чан

Пшызэ къэралыгъо медицинэ институтым Иоф цызэдэтымышIэжымы, тызэщыгъупшхэр ыкIи тызэшIокIодырэн. Ащ фэдэ фитыныгъи тиIэн, сыда пIомэ илъэсипшI къызэкIэтыкIохэм цIыфхэм япсауныгъэ къэзыухъумэщит ныбжьыкIэхэр тэгъасэх.

Шамсудинэ Адыгэ Республикэми Урысыеми Иофышхо афшIагъ. Хьоришхыгъи тхьагъэцIыгъи къызыхимыгъафэу хэгъэгум фэлэжьагъ. Апэрэу Адыгеим врачхэр зыцагъэхъазырышхэ тикъутамэ цыгъэхихэн ыгъэкIыгъ, врачихэ пчъагъэ ащ цырагъэдэжагъ. ЫшIгъэ рилъхъажыгъэ Иофым дэмыхэу Адыгеим фишIагъэм мэхъэнэ ин иI.

В.М. Покровский, академик, профессор, Пшызэ къэралыгъо медуниверситетым физиологие тэрэзымкIэ икафедрэ ипащ.

Илэжъыгъэ кIодыштытэп

Краснодар дэт медицинэ институтым и Адыгэ къутамэ МыекIуапэ къыщызэIуахыгъэм идиректорэу Джамырзэ Шамсудинэ Иоф ышIэ зэхъум, ащ емылтыгъэу цIыфыгъэ ини хэлъыгъ. КъыпкIэмыупчIэу, угу къыдимыщаеу, цыкIагъэ горэ уилэмэ, Iэпылэгъу къыпфэмыхъоу къыхахыштыгъэп. ЗэкIэ Иоф дэтишIэхэрэм ишIу тлэгъуштыгъэ. Иоф зэригъэцакIэрэр, шIэныгъэшIухэр зериIэхэр тинэрылэгъуэ. Тэ тизакъоп, тисабыйхэри ышIэщтыгъэх, тызэхэтэу зыдгъэпсэфыштыгъэ, зы унэгъошхом фэдэу тызэдэгъэуэ. Ащ фэдэ пащхэр джыи цыIэжыхэп е макIэ дэдэх.

ИмэфэкI пае сыфэгъушIо, илъэсыбэрэ ишIуагъэ къызэригъэкIонэу къарыу иIэнэу сыфэлъаго.

О.В. Пчелинцева, Пшызэ къэралыгъо медицинэ университетым и Адыгэ къутамэ ИофышIэхэмкIэ иотдел ипэщагъ.

ящыкIэгъагъ. Ащ фэдэу къыхагъэщыгъагъэр Пшызэ медицинэ институтым идоцентэу Джамырзэ Шамсудин арыгъэ.

Ихэгъэгум медицинэ шIэныгъэхэр зыщызэрагъэгъотышт еджапIэ иIэным мэхъанэшхо зэрэратырэр икIоу къыгурылозэ, иуахъти, икIарыуи апшхъамысэу, чэщи мафи имылэу, Шамсудинэ Иофым зыритыгъагъ.

— Медицинэ институтым икIутамэ МыекIуапэ щыб-

тыгъ, алэжIыштыр къытфашIагъ. Ащ фэдэ Iэпылэгъу тымшIагъэмэ, Иофыгъоу етхыжьагъэр къыддэмыхъуныгъэкIи мэхъу.

Апэрэ илъэсхэм тистудентхэр Краснодар дэт медицинэ институтым ИофышIэхэм рагъэджагъэх, ушэтынхэри алахыштыгъэх. Шамсудинэ зэрихабзэу, ныбжьыкIэхэм ягъэхъазырын зыритыгъ, ИофышIэхэм якъыхэхын ишыпкIэу Иоф дишIагъ. Нэужым МыекIуапэ цырагъаджэрэ студентхэм яшIэныгъэхэр нахъ куухэу къаралоу, арэуштыгъэу зыкIэхъурэм къыкIэупчIэхэу къырагъэжьагъагъ.

— Тэ тистудент пэпчэ тынаIэ тетынэу ыкIи тыпылтынэу амал тиI, — ариIоштыгъэ Шамсудинэ. — Шыо шIуиеджапIэ нэгъырэ мин пчъагъэ шеджэ.

Ау ащ изакъоп еджапIохэм шIэныгъэ дэгъу зыкIарагъэгъотыштыгъэр. Къутамэр къызызэIуахыгъэм къыщегъэжьагъэу студентхэм адэшхъахыхэрэп, еджэным емыгугъухэрэм ашIокIыхэрэп, шIэныгъэу аратын фаем къыщагъакIэрэп.

Медицинэ шIэныгъэхэр зэзыгъэгъотыхэрэ пшыашхэм ашышхэм тадэгущылагъ. Шамсудинэ инэу зэрэфэразэхэр, шхъэкIэфэныгъэ ин зэрэфа-

шIырэр ахэм къыталауагъ. «Ежым ышIэрэр зэкIэ къыбдигошынэм, уигъэшIэным фэхъазырэ зэпыт, пшхъэ имыубытэу уауж икIыштытэп», — зэкIэми зэфэдэу ало.

Пшызэ медицинэ институтым и Адыгэ къутамэ МыекIуапэ къыщызэIуахыгъэр Ионыгъо мазэм илъэс 20 мэхъу. Мыгъэ я 15-у специалист ныбжьыкIэхэр ащ къыкIагъэкIыгъэх. 1993 — 2013-рэ илъэсхэм мыщ нэгъырэ 841-рэ шеджэагъ, ахэм ащышхэу къутамэр «диплом пIыжыкIэ» къэзыухыгъэхэр нэгъырэ 96-рэ мэхъу.

МыекIуапэ шагъэсэгъэ врачхэр хэгъэгум ичIыпIэ зэфэшхьафхэм — Москва, Санкт-Петербург, Ростов, Темыр Кавказым, Абхъазым, нэмыкIэхэм ащэлажэагъ. Зыхэхэгъэ цIыфхэм яIофшIагъэрэ яшIэныгъэхэмрэкIэ агу рехых, рэзэныгъэ тхыльхэр еджапIэм къыфарагъэхых. Ахэм зэкIэм Шамсудинэ агъэгущIо.

Сыд фэдэрэ Иоф ышIагъэми, Шамсудинэ шIэныгъэ ушэтынхэр зэпигъэгъэхэп. Гъэгъозэ ыкIи студентхэр зэреджэшт тхыльхэу 20-м ехъу къыдигэкIыгъ. Методическэ Iэпылэгъухэу лъым, жыкIэщэным, лъынтфэхэм, нэхэм яфизиологие

афэгъэхыгъэу ытхыгъэхэр студентхэм агъэфедэх. «Офтальмология» зыфиIорэ тхыльэу Москва къыщыдэкIыгъэр Шамсудинэ иIофшIэгъэ анахэ инэу щыт. Урысые Федерацием гъэсэныгъэмкIэ и Министерствэ иунашгокIэ ар медицинэмкIэ апшгъэрэ еджапIэхэм ашагъэфедэ.

Шамсудинэ Иофэу ыгъэцакIэрэм шыпкIэныгъэ зэрэфыриIэрэ гъэхэгъэшIухэр зэрэщышIыгъэхэмрэ бэрэ хагъэунэфыкIыгъ. Ар псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ Урысые Федерацием изаслуженнэ ИофышI, «Псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ Урысые Федерацием иотличник» зыфиIорэ цIэхэр къыфагъэшхошагъ. Адыгэ Республикэм шIэныгъэхэмкIэ изаслуженнэ ИофышI, УФ-м апшгъэрэ сэнэхъат гъэсэныгъэмкIэ иIофышIэ гъэшIуагъ. Шамсудинэ — профессор, АМАН-м иакадемик.

Илъэсыбэрэ ар пащэм егъэджэн ИофхэмкIэ игодзагъ. Мы уахтэм МыекIопэ къэралыгъо технологическэ университетым физиологие тэрэзымкIэ щырегъаджэх, профессор, Пшызэ

медицинэ институтым и Адыгэ къутамэ медицинэ-биологическэ ыкIи медицинэ-пэшIорыгъэшэ дисциплинэхэмкIэ икафедрэ ипащ.

Джащ фэдэ гъогу шIагъо къыкIугъ профессорэу Джамырзэ Шамсудинэ. Къарыу къыритэу, шырэхъатэу, шызэхашIыкIэу ащ унагъо иI. Ишхъэгъусэу Светланэрэ ежыыррэ зы кIалэ зэдапIугъ. Азэмат медицинэ институтым шеджэ, мыгъэ ар къеухы, Пшызэ медицинэ университетым ишIэныгъэхэм джыри ашыхыгъэхъошт. ЦIыф Iушхэр — врачхэр, кандидатхэр, профессорхэр яунэ щызэблэкIыхэу ицIыкIугъом къыщегъэжьагъэу ар есагъ. ЦIыфым ипсауныгъэ къызэтебгъэнэным нахъ пшырылэ шхъалэ щымылэу ылытэзэ къэтэджыгъ. Ар лъэшэу ятэ ыгу рехых.

Шамсудин ыныбжэ илъэс 75-рэ зэрэхъугъэр тыгъуасэ хыгъэунэфыкIыгъ.

УимэфэкIыкIэ сыпфэгущIо, Шамсудин. Джыри илъэсыбэрэ ныбжьыкIэхэр тфэбгъэсэнхэу тыпшгъугъы. УикIалэ ихъар пльэгъунэу ыкIи дэгъошынэу, бэрэ укытхэтынэу пфэсэло.

ШЫАУКЪО Аслъангуащ.

Бзэр зэзым нахы нахъ дыдж, шъоум нахы нахъ IэшIу, чатэм нахы нахъ чан.

Адыгэ Республикэм и Закон

Адыгэ Республикэм и Законэу «Гъэсэнэгъэм ехылагъ» зыфиорэм ия 5-рэ статья зэхъоклыныгъэ фэшлыгъэным фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм 2013-рэ илээсым гъэтхакъэм и 27-м ыштагъ

А 1-рэ статья. Адыгэ Республикэм и Законэу «Гъэсэнэгъэм ехылагъ» зыфиорэм ия 5-рэ статья зэхъоклыныгъэ фэшлыгъэным фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Законэу 2000-рэ илээсым шылэ мазэм и 6-м аштагъэу N 156-р зытетэу «Гъэсэнэгъэм ехылагъ» зыфиорэм (Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхъуагъэуагъэхэр, 2000, N 1; 2001, N 2, 11; 2003, N 5; 2005, N 11; 2007, N 6; 2010, N 7; 2011, N 6, 11; 2012, N 7) ия 5-рэ статья зэхъоклыныгъэ

фэшлыгъэнэу, я 3¹-рэ лэхьыр хэгъэхьыгъэнэу ыкIи ар мыщ тетэу къэтыгъэнэу:

«3¹. КIэлэцIыкIу IыгъыпIэхэу къэралыгъо мылIу къызыфатIупщыр пстэуми сабийхэм Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуагъэуагъэхэр адыгабзэкIэ зышадэгъушIэштхэ, зышарагъэджэштхэ купхэр къащызэуахын алтэкIышт. Гъэсэнэгъэм ыльэныкIэ Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуагъэхэр хабзэ игъэцIэкIэ орган ащ фэдэ купхэм язэхэштэкIэ, специалитхэм ягъэхьызырэкIэ ыкIи зэрэагъэджэштхэ

тхылIхэм, нэрылтэгъу Iэпылэгъухэм язэгъэгъотынкIэ ишIуагъэ арегъэкIы.»

Я 2-рэ статья. Мы Законом кIуачIэ иIэ зыхьурэр Официальнэу къызыхаутыр нэуж мэфишI зытешIэкIэ мы Законом кIуачIэ иIэ мэхьу.

Адыгэ Республикэм и Лышхьэу ТХЪАКIУЩЫНЭ Аслъан къ. МыекIуапэ, мэлылфэгъум и 4, 2013-рэ илээс N 180

Адыгэ Республикэм и Закон

Адыгэ Республикэм и Законэу «Културэ кIэнхэм (тарихьымрэ културэмрэ ясаугъэтхэм) яхылагъ» зыфиорэм зэхъоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм 2013-рэ илээсым гъэтхакъэм и 27-м ыштагъ

А 1-рэ статья. Адыгэ Республикэм и Законэу «Културэ кIэнхэм (тарихьымрэ културэмрэ ясаугъэтхэм) яхылагъ» зыфиорэм зэхъоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Законэу 2006-рэ илээсым шышхьэу и 10-м аштагъэу N 21-р зытетэу «Културэ кIэнхэм (тарихьымрэ културэмрэ ясаугъэтхэм) яхылагъ» зыфиорэм (Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхъуагъэуагъэхэр, 2006, N 8, 11; 2007, N 7; 2009, N 11; 2010, N 2) мыщ фэдэ зэхъоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм:

1) а 1-рэ статьям:
а) ия 1-рэ лэхь хэт гушIэхэу «(ыужкIэ културэ кIэнхэр тIозэ дгъэкIошт)» зыфиохэрэр гушIэхэу «(ыужкIэ республикэ мэхьанэ зилэ културэ кIэнхэр тIозэ дгъэкIошт)» зыфиохэрэмкIэ зэблэхьыгъэнхэм;
б) ия 2-рэ лэхь хэт гушIэхэу «(ыужкIэ чIыплэ мэхьанэ зилэ културэ кIэнхэр тIозэ дгъэкIошт)» зыфиохэрэр гушIэхэу «(ыужкIэ чIыплэ мэхьанэ зилэ културэ кIэнхэр тIозэ дгъэкIошт)» зыфиохэрэмкIэ зэблэхьыгъэнхэм;

2) я 4-рэ статья мыщ тетэу къэтыгъэнэу:
«Културэ кIэнхэр къызтэгъээнжыгъэнхэмкIэ, гъэфедэгъэнхэмкIэ, зэлыгъэшIэгъэнхэмкIэ ыкIи къэухьымэгъэнхэмкIэ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм иполномочиехэм ахэхьэх:

1) Адыгэ Республикэм изаконхэр штэгъэнхэр ыкIи ахэр зэрагъэцIакIэрэм гъунэ лыфыгъэныр;

2) республикэ мэхьанэ зилэ културэ кIэнхэр купэу зыхахьэхэрэр зэрэзэблахьэрэ шыкIэр гъэнэфэгъэныр;

3) республикэ мэхьанэ зилэ културэ кIэнхэр е чIыплэ мэхьанэ зилэ културэ кIэнхэр Урысые Федерацием щыпсэурэ лъэпкъхэм якултурэ кIэнхэм (тарихьымрэ културэмрэ ясаугъэтхэм) якултурэ гъо реестр зыкI (ыужкIэ реестр тIозэ дгъэкIошт) зэрэхагъахьэхэрэм (зэрэхагъэкIыжхэрэм) яхыллэгъэ унашхэр зэрэштэрэ шыкIэр гъэнэфэгъэныр;

4) тарихь-културэ мэхьанэ зилэ заповедникыр зэрэзэахьэрэ, ащ игъунапкъэхэр зэрагъэнэфэрэ шы-

кIэр ыкIи ар зэраIыгъышт режимыр ухэсыгъэнхэр;
5) нэмыкI полномочиехэу федеральнэ хэбзэгъэуцугъэмрэ Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэрэ адиштэхэрэр.»;

3) я 5-рэ статья мыщ тетэу къэтыгъэнэу:
«Културэ кIэнхэр къызтэгъээнжыгъэнхэмкIэ, гъэфедэгъэнхэмкIэ, зэлыгъэшIэгъэнхэмкIэ ыкIи къэухьымэгъэнхэмкIэ Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иполномочиехэм ахэхьэх:

1) республикэ мэхьанэ зилэ културэ кIэнхэр къызтэгъээнжыгъэнхэмкIэ, гъэфедэгъэнхэмкIэ, зэлыгъэшIэгъэнхэмкIэ ыкIи къэухьымэгъэнхэмкIэ Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхъуагъэуагъэхэр, 2006, N 8, 11; 2007, N 7; 2009, N 11; 2010, N 2) мыщ фэдэ зэхъоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм:

1) республикэ мэхьанэ зилэ културэ кIэнхэр къызтэгъээнжыгъэнхэмкIэ, гъэфедэгъэнхэмкIэ, зэлыгъэшIэгъэнхэмкIэ ыкIи къэухьымэгъэнхэмкIэ Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхъуагъэуагъэхэр, 2006, N 8, 11; 2007, N 7; 2009, N 11; 2010, N 2) мыщ фэдэ зэхъоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм:

4) Федеральнэ Законом диштэу къэралыгъо тарихь-културэ экспертизэм пае пкIэу атыштэм ибагъэ гъэнэфэгъэныр;

5) Адыгэ Республикэм итарихькIэ ыкIи икултурэкIэ мэхьанэшхо зилэ тарихь псэупIэхэм (ыужкIэ республикэ мэхьанэ зилэ тарихь псэупIэхэр тIозэ дгъэкIошт) яспискэ, республикэ мэхьанэ зилэ тарихь псэупIэу къагъэгъунэрэр, республикэ мэхьанэ зилэ тарихь псэупIэм игъунапкъэхэр ухэсыгъэнхэр;

6) чIыгум игъэфедэнкIэ ыкIи псэолтэшынымкIэ генеральнэ планхэм япроектхэу, ахэр зэрагъэфедэрэ шыкIэм ехыллэгъэ проектхэу республикэ мэхьанэ зилэ тарихь псэупIэхэм апае къагъэхьызырэгъэхэмкIэ адегъэштэгъэныр;

7) нэмыкI полномочиехэу Федеральнэ Законом-рэ мы Закономрэ ащыгъэнэфэгъэхэр.»;

4) я 6-рэ статья кIуачIэ имылэжъу лъытэгъэнэу;

5) я 7-рэ статья ия 1-рэ лэхь хэт гушIэхэу «Къэралыгъо гъэорышIэныр» зыфиохэрэм ауж гушIэхэу

«къэралыгъо уплэкIунри ащ хахьэу» зыфиохэрэр хэгъэхьыгъэнхэм;

6) я 18-рэ статья мыщ тетэу къэтыгъэнэу:
«Я 18-рэ статья. Республикэ мэхьанэ зилэ тарихь-културэ заповедникыр зэрэзэахьэрэ шыкIэр, ащ игъунапкъэхэр зэраIыгъышт режимыр зэрагъэнафэхэрэр»;

7) я 18²-рэ статья хэгъэхьыгъэнэу ыкIи ар мыщ тетэу къэтыгъэнэу:
«Я 18²-рэ статья. Республикэ мэхьанэ зилэ тарихь псэупIэхэр

Республикэ мэхьанэ зилэ тарихь псэупIэхэм яспискэ, республикэ мэхьанэ зилэ тарихь псэупIэу къаухьымэрэр ыкIи республикэ мэхьанэ зилэ тарихь псэупIэм игъунапкъэхэр Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет еухэсых културэ кIэнхэр къэзыгъэгъунэрэ республикэ къулыкIым ахэр къызырихьыллэхэкIэ ыкIи чIыплэ зыгъэорышIэжынымкIэ къулыкIу гъэнэфэгъэхэм ахэм къадырагъаштэкIэ.

2. ЧIыгум игъэфедэнкIэ ыкIи псэолтэшынымкIэ шапхэу шыIэхэм афэгъэхьыгъэ проектхэу республикэ мэхьанэ зилэ тарихь псэупIэхэм апае агъэхьызырэгъэхэмкIэ културэ кIэнхэр къэзыгъэгъунэрэ республикэ къулыкIым дырагъэштэн фае.

3. ЧIыгум игъэфедэнкIэ ыкIи псэолтэшынымкIэ шапхэу шыIэхэм афэгъэхьыгъэ проектхэу мы статья ия 2-рэ лэхь зигугъу къышIэхэу културэ кIэнхэр къэзыгъэгъунэрэ республикэ къулыкIым шыIэкIэхьагъэхэмкIэ ахэр къызылукIэгъэ мафэм шегъэжъагъэу мэфэ шкIым къыклоцI адыригъэштэн фае.»

Я 2-рэ статья. Мы Законом кIуачIэ иIэ зыхьурэр

Официальнэу къызыхаутырэ мафэм шегъэжъагъэу мы Законом кIуачIэ иIэ мэхьу.

Адыгэ Республикэм и Лышхьэу ТХЪАКIУЩЫНЭ Аслъан къ. МыекIуапэ, мэлылфэгъум и 4, 2013-рэ илээс N 181

Адыгэ Республикэм IофшIэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэкIэ и Министерствэ иунашъу

Къольхьэ тын-Iыхыным ебэныжыгъэным пае Адыгэ Республикэм IофшIэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэкIэ и Министерствэ ишэпхэу правовой актхэмрэ ахэм япроектхэмрэ экспертизэ зэрашIэрэ ШыкIэу Адыгэ Республикэм IофшIэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэкIэ и Министерствэ 2009-рэ илээсым шэкIогъум и 24-м ышыгъэ унашъоу N 275-р зытетымкIэ аухэсыгъэм зэхъоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Федеральнэ хэбзэгъэуцугъэм диштэу гъэпсыгъэным фэшI унашъоу сэшIы:

1. Къольхьэ тын-Iыхыным ебэныжыгъэным пае Адыгэ Республикэм IофшIэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэкIэ и Министерствэ ишэпхэу правовой актхэр экспертизэ зэрашIэрэ ШыкIэу Адыгэ Республикэм IофшIэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэкIэ и Министерствэ 2009-рэ илээсым шэкIогъум и 24-м ышыгъэ унашъоу N 275-р зытетымкIэ аухэсыгъэм (ыужкIэ ШыкIэр тIозэ дгъэкIошт) мыщ фэдэ зэхъоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм:

1) ШыкIэм ия II-рэ раздел ия 5-рэ пункт ия 2-рэ абзац хэт гушIэхэу «2009-рэ илээсым гъэтхакъэм и 5-м аштэгъэ унашъоу N 196-р зытетыр (Урысые Федерацием ихэбзэгъэуцугъэ зэхъуагъэуагъэхэр, 2009, N 10, я 1241-рэ ст.)» зыфиохэрэр гушIэхэу «2010-рэ илээсым мээам и 26-м аштэгъэ унашъоу

N 96-р зытетыр (Урысые Федерацием ихэбзэгъэуцугъэ зэхъуагъэуагъэхэр, 2010-рэ илээсым гъэтхакъэм и 8-м аштагъэр, N 10, я 1084-рэ ст.)» зыфиохэрэмкIэ зэблэхьыжыгъэнхэм.

2) ШыкIэм ия III-рэ раздел ия 10-рэ пункт хэт гушIэхэу «2009-рэ илээсым гъэтхакъэм и 5-м аштэгъэ унашъоу N 196-р зытетыр (Урысые Федерацием ихэбзэгъэуцугъэ зэхъуагъэуагъэхэр, 2009, N 10, я 1241-рэ ст.)» зыфиохэрэр гушIэхэу «2010-рэ илээсым мээам и 26-м аштэгъэ унашъоу N 96-р зытетыр (Урысые Федерацием ихэбзэгъэуцугъэ зэхъуагъэуагъэхэр, 2010-рэ илээсым гъэтхакъэм и 8-м аштагъэр, N 10, я 1084-рэ ст.)» зыфиохэрэмкIэ зэблэхьыжыгъэнхэм.

2. Къэбар-правовой отделым ипащэу О. В. Долголенкэм:

— мы унашъор Адыгэ Республикэм IофшIэнымрэ

социальнэ хэхьоныгъэмрэкIэ и Министерствэ исайт, Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуагъэхэр хабзэ игъэцIэкIэу къулыкIухэм яофициальнэ интернет-сайт аригъэхьанэу;

— гъэзетхэу «Советскэ Адыгеим», «Адыгэ макъэм», мазэ къэс къыдэкIыр тхылIэу «Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхъуагъэуагъэхэр» зыфиорэм къащыхаутыным пае алэкигъэхьанэу;

— Урысые Федерацием ишбольшыркхэм яшэпхэу правовой актхэм яфедеральнэ регистрэ хагъэхьаным пае мы унашъор Урысые Федерацием юстициемкIэ и Министерствэ Адыгэ РеспубликэмкIэ и ГъэорышIапIэ Iэкигъэхьанэу.

Министрэу Наталья ШИРОКОВА къ. МыекIуапэ, гъэтхакъэм и 13, 2013-рэ илээс N 50

БАСКЕТБОЛ. АПШЭЭРЭ КУПЫР

«Динамо-МГТУ»-м
тыфэгүшлө

Мыекьопэ баскетбол командэ «Динамо-МГТУ»-м Урысыем джэрз медальхэр кышдыдихыгээ. Апшээрэ купым клэух зэлюклэгүхэу шыкыагээхэр Воронеж шызэ-хашагээх. Ижевскэ икомандэ дышээ медальхэр кыды-хыгээх. Воронеж испортсменхэр ятлонэрэ чыплэм езэгынхэ фаеу хуугээх.

Кубраков Валентин, Янютин Евгений.

Спортымклэ дунэ класс зилэ мастерхэу В. Кубраковым, Я. Стрелкиным, тренер-ешлакюу С. Воронниковым, зэклэ тиспортсменхэм тафэраз. «Динамо-МГТУ»-р Тверь икомандэ зыдешлэм, Артем Гапошиным очко 27-рэ кыытфыхыг. Адыгэ Республикэм изаслуженнэ тренерэу Андрей Синельниковыр «Динамо-МГТУ»-м итренер шхьял.

Обществэу «Динамо-МГТУ»-м итренерхэмрэ иешлакюхэмрэ тафэгүшлө, дышгэ медальхэр кыдаыхынхэу тафэлал.

Зэхэзышагээхэр:

Адыгэ Республикэм лъэпкэ Юфхэмклэ, Лэкыб кээралхэм ащыпсэурэ тилъэпкэгүхэм адырлэ зэпхыныгээхэмклэ ыкли кээбар жугуэм иамалхэмклэ и Комитет
Адресыр: ур. Крестьянскэр, 236

Редактор
шхьялэм
иапэрэ
гуадзэр

МЭШЛЭКЪО
Саид

Редактор
шхьялэм
игуадзэр —
пшгэдэклэжы
зыхырэ
секретарыр
ХЪУРМЭ
Хъусен

Редакциер
зыдэшылэр:
385000,
кь. Мыекыуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шхьялэм
иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,
редактор гуадзэр-
пшгэдэклэжы зы-
хырэ секретарыр:
52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зышаушыхыаты-
гээр:

Урысые Федерацием
хэутын Юфхэмклэ,
телерадиокъэтын-
хэмклэ ыкли зэлы-
лэсыклэ амалхэмклэ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чыплэ гьэлары-
шлал, зэраушыхы-
тыгээ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зышыхаутырэр

ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
кь. Мыекыуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчягээр
4010
Индексхэр
52161
52162
Зак.1035

Хэутыным
узыкылтхэнэу щыт
уахтэр
Сыхыатыр 18.00
Зышыкылтхэгээхэ
уахтэр
Сыхыатыр 18.00

НАРДХЭР

Зэныбджэгүхэр клэщаклох

Даур Вячеслав фэгэхыгээ шлэж зэнэкь-
кьум хэлэжыагээхэр.

Мыекыуапэ иадминистрация физкультурэмклэ ыкли спортымклэ икоми-тетрэ спортым пыцагээхэмрэ клэщакло фэхуи, ятфэнэрэ шлэж зэлюклэгүхэр нардхэмклэ АР-м шахматхэмклэ иклуб шызэхашагээх.

Тикьалэ испорткомитет ипашэу Сергей Двойниковыр, зэнэкьокьум исудья шхьялэу Пэнэшыу Мыхьамодэ, Урысыемрэ Адыгеимрэ язаслуженнэ тренерэу Хьот Юныс, спортым иветеранэу Юрий Филипповыр Даур Вячеслав илээсыбэрэ спортым Юф зэрэщылагээм фэгэхыгээу кыгушылагээх, зэлюклэгүхэм ахэлажыхэрэм гээхыагээхэр ашлынхэу афалуаг.

Нэбгырэ 13 зэнэкьокьум хэлэжыаг. Зэкьеклоклэжыом яухызыры-ныгээ кышцагэлэгуаг. Дэхьужэ Сэфэрбий, Пшыкьанэкьо Долэ-тыкьо, Хьапэклэ Аслыан, Мэхьош Аслыан зэнэкьокьум изэхэщаклохэм мылькыклэ лэпылэгү кьафэхыгээх.

Семен Манашировыр, Азиз Оганесян, Гостэкьо Хьумэр, Александр Матусьян, Хьот Юныс, нэмыкхэм апэрэ чыплэр кыдаых ашлоигьоу дэгьоу ешлагээх. Андрей Тахмазян зы зэлюклэгүу нылэп шуахыгээр, апэрэ чыплэр ащ фэгэшьошаг. Артур Вардумян тлогьогөгьо кытеклуагээх. Очкоуи 10 ригьэкьуй, ятлонэрэ чыплэр кыдыдихыг. Пэнэшыу Мыхьамодэ яцэнэрэ чыплэр кыдыдихыг. Апэрэ чыплэм кы-щыублагээу ятфэнэрэм нэс кыдэзыхыгээм шуахыфтынхэр афашыгээх.

ФУТБОЛ. А. АБРАМОВЫМ ФЭГЭХЫГ

Ауж кьинэрэми щэщынэх

Зичэзыу ешлэгүхэм яклэуххэр шлошхыгуаеах. Арэу щытми, спортым хэхуьхан ыльэкыштыхэр кыдэтлы-тэхээ, Анатолий Абрамовым фэгэхыгээ футбол зэлюклэгүхэм плуныгээ мэхьанэу ялэм зыкылытыгээу тэлытыг.

Шэмбэтым ыкли тхьаумафэм командэхэр республикэ стадио-ным шызэдешлагээх. Футбол цыкыур зикласэхэр зэнэкьокь-хэм ашлогэшлэгьонэу яплгы-гээх, клэуххэр зэрагэшшагээх.

«Дизайн» — «Мотодром» — 7:0, «Звезда» — «Советскэ Адыгеир» — 0:3, «Элит» — «Медик» — 4:0, «Черноморец» — «Джокер» — 3:4, «Феникс» — «Спорттур» — 2:4, «Джокер» — «Дизайн» — 0:5, «Элит» — «Звезда» — 3:1, «Медик» — «Черноморец» — 3:0, «Мотодром» — «Феникс» — 1:3, «Советскэ Адыгеир» — «Спорттур» — 2:2, «Ме-

дик» — «Спорттур» — 2:1.

«Дизайным» тифутболист цэрылохэр, самбэмклэ бэнаклохэр щешлэх. Зыпкы итэу зэлюклэгү-хэм ахэлажыах Зеклогьу Муратэ, Шыумэфэ Рэмэзан, Абрам Ага-мирян, Игорь Калининскэр, нэмыкхэри. «Спорттурым» бэклэ тигьэгугэщытыг. Хьот Юныс, Лэцэр Адамэ, фэшхыафхэм ухызырыныгээ дэгьу кьагэлэ-гьо. «Спорттур» «Советскэ Адыгеим» теклошгэу бэмэ алы-тэщытыгээми, ешлэгүр тэ зэрэтымылоу аухыг. Зэхэщэн Ю-фыгьохэр Владимир Клименкэм дэгьоу ыгээцаклэхээ, «Советскэ Адыгеим» хэтхэр зылышцэ-

щытыгээх, пчягээр 2:2-у зэлю-клэгүр зэраушыгээр шлошхы-гуаеу щытыг. Нахыпэклэ «Советскэ Адыгеим» икьэлапчэз гьогөгьуй 10 — 13 лэгуаор дигьэклэу кыхэкыштыг. «Ме-дикир» хагьэунэфыкылэрэ чы-плэхэм афэбанэ. Игорь Кеосади, Джарымыкьо Алыи, нэмыкхэри щысэ атепхынэу ешлэх, ау коман-дэм члэнагэхэр ышлыхэуи кы-хэкыш, «Дизайным» клэхы-жыштыми кьэшлэгьуае. Мэлы-лфэгүм и 21-м «Медикыр» «Ди-зайным» сыхыатыр 10-м лүклэшт.

ЧЫПЛЭУ
ЗЫДЭЩЫТХЭР

1. «Дизайн» — 19
2. «Медик» — 18
3. «Элит» — 16
4. «Спорттур» — 13
5. «Феникс» — 10

Нэклубгьор зыгэхызырыгээр ЕМТЫЛЪ Нурбий.

6. «Черноморец» — 10
7. «Джокер» — 9
8. «Советскэ Адыгеир» — 4
9. «Звезда» — 3
10. «Мотодром» — 0.

Бэнаклор
апэ ит

Зэнэкьокьум кьэлапчээм ана-хыбэрэ лэгуаор щыдэзыдзагээр спортсмен цэрылоу Абрам Ага-мирян ары. Дунаим самбэмклэ ичемпион, ишгьао дзюдомклэ мэбанэ, ишхыгьусэ адыгэ. Абрам «Дизайным» щешлэ, гьогөгьуй 16 хыагээм лэгуаор ридзаг. Анатолий Абрамовым фэдэу кьэлэпчэлутихэр, ухьума-клохэр бэрэ егьэгумэкых. М. Зло-биным гьогөгьуй 15 хыагээм лэгуаор ридзаг.

Клэух ешлэгүхэр мэлылфэ-гүм и 20 — 21-м ялэщытых, зэлюклэгүхэр сыхыатыр 10-м аублэх.